

Hatim Snidate

SYYRIAN SISÄLLISSOTA UUSIEN SOTIEN KONTEKSTISSA

Sisällönanalyysi Yhdistyneiden kansakuntien raportoinnista

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Huhtikuu 2023

TIIVISTELMÄ

Hatim Snidate: Syyrian sisällissota uusien sotien kontekstissa: sisällönanalyysi
Yhdistyneiden kansakuntien raportoinnista
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma, kansainvälinen politiikka
Huhtikuu 2023

Tämän tutkielman tarkoituksena on lähestyä Syyrian sisällissotaa Mary Kaldorin “uudet sodat” (new wars) -teorian näkökulmasta ja vastata kysymykseen sitä, esiintyykö sodassa Yhdistyneiden kansakuntien (YK) raportoinnin perusteella tälle teorialle ominaisia ilmiöitä. Tarkentavana kysymyksenä tutkimuksessa vastataan siihen, kiinnittääkö YK raportoinnissaan huomiota näihin sodankäynnin ja toiminnan muotoihin. Tutkielmassa teorialle ominaisiksi ilmiöiksi määriteltiin identiteettipolitiikan kautta motivoitunut väkivalta siviilejä ja siviilikohteita vastaan sekä sodan rahoittamisen muotoihin liittyvät muutokset. Määrittely tapahtui pääosin Kaldorin *Uudet ja vanhat sodat: järjestäytynyt väkivalta globalisaation aikakaudella* -teoksen pohjalta.

Tutkielma toteutettiin laadullisena teorialähtöisenä sisällönanalyysinä. Menetelmän avulla analysoitiin YK:n ihmisoikeusneuvoston ja YK:n turvallisuusneuvoston tuottamia raporttikokonaisuuksia, joissa kuvattiin Syyrian sisällissodan tapahtumia ihmisoikeusrikkomusten sekä turvallisuuden näkökulmista. Aineisto, eli 14:n raportin otanta, valittiin siten, että tutkielmassa voidaan havaita Syyrian sisällissodassa tapahtunut ajallinen muutos vuosien 2012 ja 2019 välillä. Teorialähtöisen sisällönanalyysin mukaisesti teoriasta muodostettiin kaksi koodia, joiden kautta aineistoa käytiin läpi.

Tutkielma rakentui siten, että Syyrian sisällissodan toimijat erotettiin kolmeen eri ryhmään, eli Syyrian hallitukseen ja sen kannattajiin, hallitusta vastustaviin kapinallisiin sekä Irakin ja Syyrian islamilaiseen valtioon (ISIS). YK:n raporteissa kuvataan jokaisen ryhmän toimintaa, mitä käsitellään tutkielmassa.

Keskeisenä tuloksena tutkielmasta nousee esiin, että jokaisen kolmen edellä mainitun ryhmän toiminnasta voidaan löytää uusille sodille ominaisia piirteitä YK:n raportoinnin perusteella ja YK ottaa raportoinnissaan ainakin osittain huomioon teorialle tärkeät sodankäynnin ja toiminnan muodot. Keskeinen huomio on myös se, että toimijoiden välillä on suuria eroja, eli ISIS:n toiminnasta löydetään eniten ja Syyrian hallituksen toiminnasta vähiten uusia sotia vastaavia piirteitä. Tutkielmassa havaittiin myös nouseva trendi uusien sotien kaltaisessa väkivaltaisessa toiminnassa, mistä voidaan päätellä, että Syyrian sisällissodan osapuolissa on tapahtunut teorian mukaisesti radikalisoitumista ajan mittaan ja/tai YK kiinnittää näihin toimiin enemmän huomiota myöhemmissä raporteissaan.

Avainsanat: Syyrian sisällissota, new wars, identiteettipolitiikka, etninen väkivalta, Yhdistyneet kansakunnat, teorialähtöinen sisällönanalyysi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	1
2. MONIKULTTUURINEN SYYRIA IDENTITEETIPOLITIIKAN RISTITULESSA – KONFLIKTIN TAUSTAT	2
3. TEOREETTISEN VIITEKEHYKSEN MÄÄRITTELY	4
3.1. Uusien sotien esittely	4
3.2. Perinteisten sotien erotus uusista sodista	5
4. LAADULLINEN SISÄLLÖNANALYYSI MENETELMÄNÄ	7
4.1. Koodi: identiteettipolitiittisesti motivoitunut väkivalta siviilejä ja siviilikohteita vastaan	9
4.2. Koodi: sodan rahoittamisen monet muodot ja rikollisen toiminnan yhdistyminen rahoitukseen	11
5. AINEISTON ESITTELY	13
5.1. YK:n ihmisoikeusneuvosto	13
5.2. YK:n turvallisuusneuvosto	15
6. ANALYYSI	15
6.1. Väkivalta siviilejä ja siviilikohteita vastaan	15
6.1.1. Syyrian hallitus ja sitä kannattavat aseelliset ryhmät	16
6.1.2. Hallitusta vastustavat kapinallisryhmät	20
6.1.3. Irakin ja Syyrian islamilainen valtio	23
6.2. Rahoitus	25
6.2.1. Irakin ja Syyrian islamilainen valtio	26
6.2.2. Muut toimijat	28
7. JOHTOPÄÄTÖKSET	29
LÄHTEET	32

1. JOHDANTO

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastellaan Syyrian sisällissodan osapuolten toimia Mary Kaldorin “uudet sodat” –teorian kontekstissa. Tutkielma on laadullinen tutkimus, jonka menetelmä on deduktiivinen teorialähtöinen sisällönanalyysi. Analyysin aineistona toimii Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeusneuvoston (UNHRC) ja Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston (UNSC) Syyrian sisällissodasta laatimista temaattisista raporteista luotu otanta.

Tällä tutkielmalla on kaksi tavoitetta. Ensimmäiseksi pyrin vastaamaan siihen, onko Syyrian sisällissodan osapuolten toiminnassa “uusille sodille” ominaisia erityispiirteitä Yhdistyneiden kansakuntien (YK) raportoinnin perusteella. Toiseksi haluan analysoida sitä, kiinnitetäänkö YK:n raportoinnissa huomiota niihin sodankäynnin, väkivallan ja rahoituksen muotoihin, joita voidaan pitää luonteenomaisina uusille sodille. Näistä ensimmäinen on varsinainen tutkimuskysymys ja jälkimmäinen on tutkimuskysymystä tarkentava kysymys.

Uusien sotien teoria on alun perin kehitetty Bosnian sodassa havaittujen ilmiöiden pohjalta, mutta Kaldorin mukaan teoriaa voidaan soveltaa ja ilmiö voidaan havaita ympäri maailmaa (Kaldor 1999). Tästä syystä olen nähnyt mielekkääksi tutkia deduktiivisen analyysin kautta sitä, löydetäänkö ilmiölle ominaista toimintaa muista konteksteista, eli tässä tapauksessa Syyriasta. Kaldorin teoriaa on käytetty jonkin verran islaminuskoisten ja/tai aasialaisten valtioiden konfliktien tutkimisessa: Mukherjee (2013) on tutkinut Pakistanin sisäistä konfliktia ja El-Sherif (2022) arvioi Libyan ja Jemenin sisällissotia uusien sotien kautta. Malantowicz (2013) on analysoinut Syyrian sisällissotaa uusien sotien kontekstista, mutta tämän tutkimuksen tekemisen jälkeen Syyrian konflikti on muuttunut niin paljon, ettei Malantowiczin analyysi ole enää ajantasainen, kuten myöhemmin tutkielmassa tullaan huomaamaan. Tutkielmani eroaa myös aiemmasta tutkimuksesta siten, että otan huomioon myös sen, miten uudet sodat ilmenevät YK:n raportoinnissa.

Syyrian sisällissota valikoitui tutkielman kohteeksi, koska se on merkittävin yksittäinen tapahtuma, joka oli seurausta 2010 alkaneesta arabikeväästä. Syyrian sisällissodalla ei ole ollut hyvin merkittävää vaikutusta pelkästään Syyrian tai Lähi-idän yhteiskuntaan ja politiikkaan, vaan konfliktista syntynyt

painealto tuntuu myös Euroopassa ja ympäri maailmaa niin pakolaisten määrän kasvuna kuin globaalin terrorismin uutena nousuna näyttämölle.

Tutkielma jakautuu viiteen osaan: ensin tuon esiin tuon esiin tarvittavan kontekstin ja taustatiedot Syyriasta ja Syyrian sisällissodasta, jotka lukijan on oleellista tietää tapahtumien ja motiivien ymmärtämiseksi. Kontekstin tärkeys korostuu erityisesti laadullisessa sisällönanalyysissä (Pashakhanlou 2017, 449–450). Toiseksi esittelen tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen sekä tutkimusasetelman ja –kysymyksen. Tässä luvussa tuon esiin, miten uudet sodat eroavat perinteisistä clausewitzilaisista sodista, mikä samalla määrittää valitun teoreettisen viitekehyksen relevanttiuden. Kolmanneksi esittelen tutkielman menetelmänä toimivan teorialähtöisen sisällönanalyysin. Sisällönanalyysiin kuuluu oleellisena toimintatapana ”koodaaminen” (Weber 1990, 12) ja määrittelen tässä luvussa temaattisesti yhdistävien tekijöiden kautta määritellyt koodit, joiden kautta aineistoa analysoidaan. Neljänneksi esittelen valitun aineiston ja sen, miksi kyseinen aineisto on valittu. Viidentenä tutkielmassa on varsinainen aineiston analyysi, jota on jaoteltu menetelmällisten koodien sekä Syyrian sisällissodan osapuolten mukaan. Tämä on paras lähestymistapa, koska osapuolilla on selviä keskinäisiä eroja. Lopuksi kokoan tulokset yhteen.

2. MONIKULTTUURINEN SYYRIA IDENTITEETTIPOLITIIKAN RISTITULESSA – KONFLIKTIN TAUSTAT

Syyria, viralliselta nimeltään Syyrian arabitasavalta, on valtio, joka koostuu useasta eri uskonnollisesta sekä etnisestä vähemmistöstä. Enemmistö kansasta on sunnimuslimeja. Syyrian presidentti Bashar al-Assad, sekä useat korkea-arvoiset henkilöt armeijassa sekä hallinnossa ovat kuitenkin uskonnoltaan alaviitteja (Bahmani & Jäntti 2018, 50 & 56), joka on shiialaisuuden haara, ja joiden tärkein asuinalue on Latakian ja Tartuksen maakunnat Välimeren rannalla. Alaviitit ovat pieni vähemmistö, jotka ovat historian aikana kokeneet paljon syrjintää sekä väkivaltaa, ja joita osa muista muslimeista pitää yhä vääräoppisina (Sherlock 2015). Muita tärkeitä uskonnollisia vähemmistöjä Syyriassa on kristinuskon eri haarat sekä druusit, joiden tärkein asuinalue on etelässä Suwaydan maakunta. Etnisesti Syyrian suurin ryhmä ovat arabit, joihin kuuluu sunneja, shioja,

kristittyjä sekä muita uskonnollisia ryhmiä. Tärkeimmät etniset vähemmistöt ovat kurdit, jotka asuvat Syyrian pohjoisosissa ja jotka ovat pääosin muslimeita, sekä assyrialaiset, jotka edustavat omaa kristinuskon haaraansa.

Modernin Syyrian valtion historia on ollut kivikkoinen ja täynnä vallankaappauksia ja vastavallankaappauksia. Viimeisin aikakausi, johon Bashar al-Assad kytkeytyy, alkaa vuodesta 1970, jolloin Hafez al-Assad, Basharin isä, kaappasi vallan. Hafez al-Assad muokkasi aiempien vallankaappausten vanavedessä Syyriaa kohti yksipuoluejärjestelmää, jossa ainakin nimellisesti arabisosialistinen Baath-puolue oli valtion ylimmän johdon keino hallita yhteiskuntaa. Presidentillä oli ja on yhä ylin päätäntävalta. (Bahmani & Jäntti 2018, 55–56.) On kuitenkin huomioitavaa, että Hafez al-Assad ei luonut järjestelmää tyhjästä. Hafezin kuoltua Bashar al-Assad äänestettiin uusissa vilpillisissä presidentinvaaleissa 97 % ääniväryöllä isänsä seuraajaksi (Bahmani & Jäntti 2018, 50).

Vuonna 2011 Syyriassa käynnistyi laaja mielenosoitusten aalto osana laajempaa arabikevättä. Pienistä myönnytyksistä huolimatta tilanne riistäytyi nopeasti täysimittaiseksi sisällissodaksi hallituksen joukkojen pyrkiessä väkivaltaisesti tukahduttamaan protestit. Yhteiskunnallisen historiansa takia Syyriassa ei ollut juurikaan järjestäytyntä oppositiota, joten oppositio järjestäytyi pian armeijasta paenneiden kenraalien ympärille löyhän ideologisesti. (Raita-aho & Korpiola 2017, 89–92.) Tämä ei ole yllättävää armeijan olennaisen yhteiskunnallisen roolin takia. Demokratiaa tavoittelevan, mutta muuten ideologisesti hajanaisen vallankumouksen otti tämän jälkeen nopeasti haltuunsa sunni-islamistista identiteettipoliittikkaa ajavat ryhmät, joista usealla oli tavoitteena luoda teokraattinen yhteiskunta. (Bahmani & Jäntti 2018, 103–106).

Erityisen mielenkiintoisen tilanteesta tekee se, että Assadin ja Baath-puolueen aikana Syyria on vahvasti pyrkinyt profiloitumaan sekulaarina tasavaltana. Tämän tarkoitus oli luoda kansallista yhtenäisyyttä monikulttuurisessa Syyriassa (Raita-aho & Korpiola 2017, 82–83). Yleensä tämä on tarkoittanut uskonnon siirtämistä syrjään kansallisen identiteetin määrittäjänä ja yhteisen arabi-identiteetin painottamista. Lähi-idän historiallisessa kontekstissa tämä on myös toiminut vastaparina poliittiselle islamille, joka on painottanut uskontoa merkitsevänä tekijänä.

Tasavallan sekulaarista luonteesta huolimatta lahkolaisella väkivallalla on juuret syvällä Syyrian historiassa, ja ne ovat nousseet pinnalle verisesti myös maan modernissa historiassa ennen Syyrian sisällissotaa. Tärkein tapauksista on maassa tapahtunut Muslimiveljeskunnan johtama islamistinen kapina. Vallankumous ja alaviittien etuoikeutettu asema inspiroi erästä sunniupseeria toteuttamaan kymmenien alaviittikadettien joukkosurmaan, joka osaltaan taas johti Hafez al-Assadin

käyttämään hyvin verisiä toimia kapinan ja poliittisen islamin kukistamiseksi. (Bahmani & Jäntti 2018, 57.) Kapina jätti maahan syviä arpia sekä jakolinjoja ja kapinan jälkeiset rangaistukset lisäsivät lahkolaisia jännitteitä ja ennakkoluuloja Syyriassa (Raita-aho & Korpiola 2017, 85–86).

3. TEOREETTISEN VIITEKEHYKSEN MÄÄRITTELY

3.1. Uusien sotien esittely

Kandidaatintutkielmani teoreettisena ohjenuorana toimii niin sanottu uudet sodat, eli new wars, -teoria. Teoria on brittiläisen professori Mary Kaldorin luoma ajatus ja kuvaus siitä, minkälaisia ”uudet sodat” ovat verrattuna perinteisiin valtioiden välisiin sotiin, joita on totuttu näkemään ainakin Euroopassa ja muualla läntisessä maailmassa viimeisen kahdensadan vuoden ajan. Uudet sodat -teoria on alun perin koottu yhteen Kaldorin vuoden 1999 kirjassa *Uudet ja vanhat sodat: Järjestäytynyt väkivalta globalisaation aikakaudella*, jonka suomenkielistä painosta olen käyttänyt tässä tutkielmassa. Tässä luvussa avaan yleisesti mitä uusilla sodilla tarkoitetaan ja avaan neljännessä luvussa teoriaa tarkemmin tutkielman kannalta oleellisten teemojen kautta.

Kaldorin teoria tuo esiin melko radikaaliltakin kuulostavan ajatuksen siitä, että sodan pohjimmainen luonne on muuttunut ja sodat voitaisiin jakaa kahteen toisistaan eroavaan kategoriaan. Teoria pohjautuu ajatukseen siitä, että globalisaatio ja sen mukanaan tuomat sosio-ekonomiset vaikutukset ovat luoneet ristiriitaisia ilmiöitä, jotka niin yhdistävät kuin pirstaloivat maailmaa, valtioita ja yhteiskuntia. Muutoksen negatiiviset vaikutukset näkyvät erityisesti hallinnoltaan heikoissa ja yhteiskunnaltaan epäyhtenäisissä valtioissa, joissa heikkenevä kansallinen suvereniteetti luo negatiivisen kierteen, joka voi kulminoitua valtiollisen väkivallan monopolin hajoamiseen. (Kaldor 1999, 13–17.) Uusiin sotiin liittyy kuitenkin myös olennaisesti muiden yhteiskuntaa ohjaavien normien ja instituutioiden hajoaminen. Valtiollinen suvereniteetti hajoaa ja siihen sekoittuu yksityiset toimijat, valtion ulkopuolisen ja sisäisen toiminnan sekä talouden ja politiikan rajat hämärtyvät ja sodan tai rauhan tilaa ei voida enää yksiselitteisesti määrittää. (Kaldor 2013, 2–3.)

Erityisen uusista sodista tekee Kaldorin mukaan se, että paradoksaalisesti niissä otetaan askelia taakse päin perinteisistä sodan säännöistä, oikeutuksesta ja kohteista. Niissä yhdistyvät valtiolliset ja erityisesti ei-valtiolliset toimijat, järjestäytynyt rikollisuus, eksklusiivinen identiteettipolitiikka ja

siviileihin tarkoituksellisesti kohdistettu väkivalta. (Kaldor 1999, 12–13 & 18–22.) Puhtaasti sotilaallisesta näkökulmasta niiden toimijoiden käyttäytyminen voi vaikuttaa täysin irrationaaliselta.

Myöhemmin Kaldor on vienyt teoriaansa eteenpäin tarkentamalla, että 1900-luvun vanhoista sodista voidaan kyllä löytää esimerkiksi useita uusille sodille ominaisia väkivallan ja muun toiminnan muotoja, mutta tärkeämpää on tarkastella sitä logiikkaa ja motiivia miksi asioita tehdään ja laajaa eri tason toimijoiden spektriä. Toisaalta Kaldor pohjaa ajatustaan siihen, ettei perinteisten, clausewitzilaisten, sotien ajatus ideaalista sodasta ja sodan äärimmäisyydestä toteudu enää uudentyypisissä sodissa. (Kaldor 2013, 3–6 & 10–14.) Edellä mainitut pointit voivat kuulostaa sekavilta ja jopa keskenään ristiriitaisilta, mutta Kaldor tarkoittaa sitä, että uusissa sodissa keinot ja toimintatavat ovat entistä äärimmäisempiä, mutta paradoksaalisesti näillä keinoilla ei enää pyritä sodan äärimmäiseen lopputulokseen, eli vastustajan täydelliseen voittamiseen.

Uusista sodista on käyty paljon kädenvääntöä siitä, ovatko ne todella ”uusia” (Melander, Öberg & Hall 2009; Kaldor 2013, 1). Tässä tutkielmassa uusien sotien teoria otetaan annettuna, jotta pystyn tehokkaammin keskittymään Yhdistyneiden kansakuntien (YK) raportoinnin analyysiin. Haluan vastata siihen, esiintyykö Syyrian sisällissodassa uusien sotien piirteitä YK:n raportoinnin perusteella ja kiinnostävätkö YK:n elimet huomiota niihin asioihin, jotka ovat oleellisia uusille sodille. Tätä varten olen luonut kaksi kriteeriä, eli koodia, jotka erottavat uudet sodat perinteisemmistä sodista. Peilaan aineistoani näihin koodeihin ja pyrin vastaamaan asettamiini kysymyksiin.

3.2. Perinteisten sotien erotus uusista sodista

Olen määritellyt uudet sodat pääasiassa Kaldorin teorian mukaisesti. ”Perinteiset” sodat ovat kuitenkin terminä epämääräisempi, vaikka se myös toimii tämän tutkielman kontekstissa tärkeänä vastinparina uusille sodille. Tutkielmassa määrittelen tästä eteenpäin perinteiset sodat clausewitzilaisen sotakäsityksen kautta.

Aluksi on tärkeää huomata, että sota on selvästi muusta väkivaltaisesta toiminnasta ja konfliktista erotettu ilmiö. Myös Kaldor säilyttää ajattelussaan sodan käsitteen korostaakseen uudentyypisen sodan poliittista luonnetta ja toisaalta historiallista kehityskulkua. Modernin ajan tärkein sotateoreetikko Carl von Clausewitz erottaa sodan muista taistelun muodoista, kuten murhista, jengiväkivallasta ja mellakoinnista siten, että sodassa täytyy olla ”vakavasti otettavat keinot sekä

vakavasti otettavat lopputulokset”¹. Sodalla on siis selvästi määritelty funktio, joka on sidottu valtion intressien tavoitteluun, eikä sota näin voi Clausewitzin mukaan olla itseisarvoisesti tavoiteltava ja ylläpidettävä asia. (Smith 2021, 9–10.) Perinteisesti sota on ollut valtioiden työkalupakkiin kuuluva keino ajaa rationaalisiksi miellettyjä intressejä ja sota on voinut olla kummallekin osapuolelle jopa haluttu tila, jos sitä on edeltänyt pitkä voimasuhteiden tasapaino tai vihanpito. Varsinkin tällaisissa tilanteissa, joissa sotaa edeltää ihmisryhmien välinen vihanpito, voisi ajatella, että sota muuttuu asiaksi, jonka ylläpitäminen on itseisarvo vihollisen kurittamiseksi. Clausewitzin mukaan tämän ei kuitenkaan pitäisi olla mahdollista, koska sotien pitäisi loppua silloin, kun sodan kustannukset nousevat saavutettuja hyötyjä korkeammaksi. Tähän liittyy olennaisesti se, että sodan täytyisi loppua myös silloin, kun määriteltyjen intressien saavuttamisesta tulee mahdotonta. (Guerra 2012, 31–32.)

Uudet sodat eroavat tästä siinä, että sodan jatkaminen itsessään voi olla osapuolen tai osapuolten intressi. Myöhemmin tutkielmassa sivutaan sitä, kuinka uusille sodille on tyypillistä ylläpitää sotatilaa vihamielisen ja eksklusiivisen ilmapiirin sekä tietynlaisen, valtion ulkopuolisen, taloudellisen toiminnan jatkumiseksi. Tällaisen toiminnan ei pitäisi olla rationaalista, jos sitä tarkastellaan perinteisen valtiokeskeisen linssin läpi. Kaldorin mielestä tällainen toiminta ja intressit voivat olla rationaalisia, vaikkakaan ei clausewitzilaisittain. Hänen mukaansa yksittäinen taisteleva osapuoli ei enää aja valtion ja koko kansan rationaalista etua, vaan ainoastaan oman viiteryhmänsä intressejä valtion kustannuksella. (Kaldor 2005, 220–221.) Toisaalta oman viiteryhmän poliittinen ja aseellinen mobilisointi on uusissa sodissa sodan tavoite, eikä enää sodankäynnin keino, kuten se on perinteisissä sodissa. (Kaldor 2013, 2–3). Tämä on kuvaavaa uusille sodille, jossa sodan toimijuuden monopoliasema on murtunut siten, että sotaa käyvinä osapuolina voi olla hyvin suuri määrä erilaisia aseellisia ryhmittymiä, jotka kilpailevat keskenään tai romahtavan valtion kanssa alueen resursseista.

Perinteisessä sodassa oletuksina ovat, että sodan ja rauhan välillä on selvä erotus sekä sodan osapuolet ovat toisilleen selvät ja osapuolet keskittävät sotilaalliset toimensa ensisijaisesti toisen puolen aseellisiin joukkoihin (Guerra 2012, 32–33). Tällainen kuvaus sopii erittäin hyvin perinteisiin valtioiden välisiin sotiin, jossa yksinkertaistaen kaksi armeijaa iskee toisiaan vasten tavanomaisin keinoin tarkoituksenaan pakottaa toinen osapuoli neuvoteltuun rauhaan tai ehdottomaan antautumiseen. Tämä ajatusmalli sopii myös perinteiseen sisällissotaan ja sissisotaan, joissa epäsymmetrisistä voimavaroista huolimatta osapuolet pyrkivät iskemään toistensa sotilaallisiin

---

¹ “a serious means to a serious end”, käännös oma

kohteisiin ja samalla perinteisen vallankumouksellisen sodankäynnin mukaisesti ottamaan alueita hallintaan voittamalla väestön tuen puolelensa (Kaldor 1999, 133–135).

Vastakkainen näkökulma tähän teoreettiseen debattiin on, että uudet ja vanhat sodat eivät pohjimmiltaan eroa toisistaan. Bart Schuurman (2010) kirjoittaa, että kaikki Clausewitzin määrittelemät sodan osa-alueet, eli rationaalinen poliittinen päätäntävalta, sattuma ja puhtaasti tunteeseen perustuva väkivalta, voidaan löytää jokaisesta konfliktista, mutta niiden keskinäinen suhde ja voimakkuus vaihtelee. Samalla hän tulkitsee Clausewitzia niin, että rationaalinen toimija ei ole pakosta valtio, vaan se voi olla mikä tahansa yhteisö. (Schuurman 2010, 94–96.) Tämän perusteella uudet sodat eivät teoreettiselta pohjaltaan eroaisi perinteisistä sodista.

Olen Schuurmanin kanssa samaa mieltä siitä, että edellä mainittujen sodan osa-alueiden painotus on selvästi muuttunut kontekstin ja ympäristön mukana niin, että uudet sodat painottavat perinteisen teorian tunteeseen ja väkivaltaan liittyvää puolta. Mielestäni tämä ei kuitenkaan ota riittävästi huomioon sodankäynnissä tapahtuneita muutoksia. Kaldor on nostanut esiin viisi kattavaa kohtaa, joissa uudet sodat eroavat perinteisistä sodista. Näissä sodissa vain pieni osa väestöstä osallistuu suoraan sotaan, paikallista tuotantoa on vain vähän ja sodankäynti on riippuvaista ryöstelystä sekä ulkoisesta tuesta, taisteluja käydään harvoin, väkivalta kohdistuu pääosin siviileihin ja taistelevat ryhmät voivat tehdä yhteistyötä esimerkiksi puhtaasti taloudellisten kannusteiden takia. (Kaldor 1999, 125). Nämä kuvaukset eivät käy yhteen aiemmin tekstissä käsitellyn perinteisen sodan kanssa, jossa valtio pyrkii mobilisoimaan niin kansalaisensa kuin taloudelliset voimavaransa iskemään mahdollisimman kovaa ja ratkaisevasti vihollisen sotajoukkoja vastaan. Tämän takia olen nähnyt aiheelliseksi käyttää uusien sotien teoriaa tutkielmassani.

4. LAADULLINEN SISÄLLÖNANALYYSI MENETELMÄNÄ

Tutkielman metodina toimii deduktiivinen teorialähtöinen sisällönanalyysi: valintaan on vaikuttanut sekä aineiston luonne että pyrkimys käyttää Kaldorin teoriaa analyysin perustana. Weber (1990) kirjoittaa, että: ”[s]isällönanalyysi on tutkimusmenetelmä, joka käyttää tiettyjä toimintatapoja pätevien päätelmien löytämiseksi tekstistä”². Tällä Weber viittaa ”koodaukseen”, jossa suuri määrä

---

² “Content analysis is a research method that uses a set of procedures to make valid inferences from text”, käänös oma

aineistotekstiä jaotellaan pienempiin kategorioihin yhdistävien tekijöiden perusteella. (Weber 1990, 9 & 12.) Koodaus on hyvin oleellinen osa sisällönanalyysia, koska tutkielman myöhemmässä vaiheessa aineiston analysointi ja aineistosta saatavat vastaukset muotoutuvat kokonaan niiden näkökulmien ja kriteerien, eli koodien, pohjalta, jotka on luotu.

Sisällönanalyysi on pohjimmiltaan kommunikaation tutkimista. Kommunikaatio määritellään kuitenkin hyvin laajasti ja mikä tahansa aineisto, jossa on jokin viesti, voidaan laskea kommunikaatioksi. (Pashakhanlou 2017, 449.) Näin ollen tämän tutkielman aineisto, eli UNHRC:n ja UNSC:n raportit, soveltuvat hyvin sisällönanalyysiin. Aineisto ja tavoiteltu tutkimustulos vaikuttavat kuitenkin siihen, onko mielekäästä tehdä laadullinen vai määrällinen sisällönanalyysi. Pashakhanloun (2017) mukaan määrälliset menetelmät ovat perinteisesti olleet kansainvälisen politiikan tieteenalalla laadullisia menetelmiä yleisempiä. Määrällisessä sisällönanalyysissä kiinnitetään pääosin huomiota esimerkiksi sanojen tai lauseiden toistuvuuteen tai numeeriseen määrään tietyn tekstimäärän sisällä, mutta sitä käytettäessä on vaikeuksia ottaa huomioon tulkintaa ja kontekstia. (Pashakhanlou 2017, 448.) Laadullisessa sisällöntutkimuksessa ei ole oleellista tutkia tiettyjen sanojen tai muiden koodien määrällistä toistumista, vaan siinä tutkitaan analysoitavan asian olemassaoloa tai puuttumista aineistossa (Hermann 2008, 155–156).

Laadullinen sisällönanalyysi tukeutuu hyvin vahvasti ennalta valittuun teoriaan ja tämän tutkielman kohdalla se on Kaldorin uudet sodat. Hsieh & Shannon (2005) kiteyttävät laadullisen sisällönanalyysin ja teoreettisen viitekehyksen suhteen siten, että tutkija käyttää olemassa olevaa teoriaa tai aiempaa tutkimusta kehittääkseen alustavan koodausjärjestelmän ennen datan analysointia, mutta analyysin edetessä on mahdollista, että tutkija lisää menetelmiin uusia koodeja ja hioo vanhoja eteenpäin (Hsieh & Shannon 2005, 1286). Laadullista sisällönanalyysia käytettäessä on syytä tehdä aineiston luonteen pohjalta valinta, käytetäänkö induktiivista vai deduktiivista, eli teorialähtöistä, analyysia.

Teorialähtöistä sisällönanalyysia on käytetty aiemminkin tämän tutkielman kaltaisessa tutkimusasetelmassa. Esimerkiksi Naupess Kibiswa on luonut konfliktianalyysi Kongon sisällissodasta ja tutkinut teorialähtöisen sisällönanalyysin avulla, miten etnonationalismi ilmenee itäisessä Kongossa toimivan kapinallisryhmän toiminnassa (Kibiswa 2015). Myöhemmin Kibiswa (2019) avaa tarkemmin valintaa induktiivisen ja deduktiivisen sisällönanalyysin välillä. Deduktiivinen analyysi lähtee induktiivisesta analyysistä poiketen etenemään siitä, että tutkija määrittää ”koodausohjelman” teorian pohjalta ja tämä ohjaa tutkijaa koko datan keräyksen ja analyysin ajan. Teoria määrittää ne kategoriat ja tulkintatavat, jotka sopivat koodiksi. Tämän takia

teorialähtöistä analyysia on mielekkäintä käyttää silloin, kun olemassa olevaa teoriaa halutaan testata uudessa kontekstissa ja se halutaan laajentaa kattamaan uusia alueita, joille sitä ei suoraan ole kehitetty. (Kibiswa 2019, 2060–2062.) Tämän tutkielman tarkoituksena on siirtää alun perin Bosnian sodan kontekstin pohjalta rakennettu teoria Syyrian kontekstiin, joten teorialähtöisen sisällönanalyysin pitäisi toimia erittäin hyvin.

Tämä tarkoittaa sitä, että uusien sotien teoria ohjaa minut valitsemaan aineistosta tietyt teorian kannalta relevantit aiheet, eli koodit. Olen luonut sanallisen koodiston, joita vertaan aineistosta saatavaan informaatioon. Jos aineistosta löydetään koodin määrittelyn mukaista toimintaa, niin voidaan todeta, että Syyrian sisällissota esittäytyy uusien sotien mukaisena konfliktina YK:n raportoinnissa. Jos aineisto ei tue koodiston oletuksia, niin voidaan sanoa, että konflikti ei esittäydy uutena sotana.

Sisällönanalyysia varten olen luonut kaksi eri temaattista koodia. Ensimmäinen niistä liittyy eksklusiiviseen identiteettipolitiikkaan sodan motiivina sekä väkivallan kohdistamiseen siviileihin ja siviilikohteisiin ja toinen kuvaa uusille sodille ominaisia rikollisia ja muita epävirallisia rahoituskeinoja. Kaldor on kiteyttänyt uusien sotien logiikan neljään eri teemaan: toimijat, tavoitteet, käytetyt menetelmät sekä rahoituksen muodot. Tavoitteiden ja menetelmien alle on asetettu juuri toiminnan motiivit, eli identiteetit, sekä siviileihin kohdistuvan tarkoituksellisen väkivallan ja sotarikosten muodot. (Kaldor 2013, 2–3.) Näin ollen kolmea neljästä uusia sotia eniten määrittävästä teemasta käsitellään suoraan tämän tutkielman koodien kautta ja myös neljättä, eli toimijoita, sivutaan siten, että sodan osapuolten eroavaisuudet tulevat selvästi esiin. Tämän takia valitut kaksi koodia ovat riittäviä tutkielman tekoa varten.

4.1. Koodi: identiteettipolitiittisesti motivoitunut väkivalta siviilejä ja siviilikohteita vastaan

Siviileihin ja siviili-infrastruktuuriin kohdistuvan vahingon on katsottu perinteisesti olevan sodankäynnissä tahattomasti syntyvää sivuvahinkoa. Siviiliuhrien määrän on kuitenkin havaittu nousseen suhteessa sotilaallisten tappioiden määrään, joka nousi tärkeäksi syyksi Kaldorille hahmotella uusien sotien käsite. Kaldorin mukaan 1900-luvun alussa kahdeksaa kaatunutta sotilasta kohden kuoli yksi siviili, mutta 1990-luvulle tultaessa tämä suhde oli kääntynyt pääläelleen siten, että kahdeksaa siviiliä kohti kuoli enää yksi sotilas. (Kaldor 1999, 20.)

YK:n ihmisoikeusneuvoston vuoden 2022 raportti arvioi ensimmäistä kertaa, että Syyriassa on kuollut noin 307 000 siviiliä (UNHRC 2022, 7). Vuoteen 2021 mennessä kaikkien osapuolten yhteenlaskettujen sotilaallisten tappioiden määrä oli melkein 339 000 henkeä (SOHR 2022). Tällöin yhtä sotilasta tai taistelijaa kohti kuolisi hieman alle yksi siviili, joka ei täysin vastaa Kaldorin korkeinta arviota, mutta kun otetaan huomioon maan sisäiset pakolaiset, joita on 6,9 miljoonaa, eli 36,5 % maan nykyisestä väestöstä (OCHA 2022, 7), sekä 5,5 miljoonaa maan ulkopuolella asuvaa pakolaista (UNHCR 2022), niin huomataan, että sota vaikuttaa hyvin epäsuhtaisesti siviiliväestöön tavalla tai toisella.

Uusille sodille on ominaista se, että ajatus siviileistä selvästi sotilaista erillisinä toimijoina, jotka erotetaan sodankäynnistä ja sotilaallisista kohteista, hämärtyy siten, että sota tuodaan myös siviiliyhteiskuntaan ja siviileistä tehdään mahdollisia kohteita (Kaldor 1999, 29 & 34). Onkin yleistä, että ”vihollisen” siviileihin kohdistetaan tarkoituksella terroria, puhdistustoimenpiteitä ja seksuaalista väkivaltaa. Tämä liittyy Kaldorin ajatukseen siitä, että uusissa sodissa osapuolet eivät pyri perinteisen symmetrisen sodankäynnin tavoin valtaamaan alueita sotilaallisesti tai perinteisemmän vallankumouksellisen sissisodan tavoin voittamaan paikallista väestöä puolelleen, vaan tarkoitus on hallita aluetta luomalla identiteetiltään mahdollisimman homogeeninen yhteisö, jossa ei ole sijaa ”viholliseksi” katsotuille yksilöille. Yksinkertaistaen uuden sodan ideaalimallissa vääräksi luetun identiteetin edustajat poistetaan hallitulta alueelta uhkaamalla, pakottamalla tai tappamalla ja tätä vihollisen identiteettiä edustavat rakennukset tuhotaan. (Kaldor 1999, 133–135.) Uusi identiteettipolitiikka rakennetaan ja sementoidaan vain sodan kautta (Kaldor 2013, 2).

”Vihollinen” on tarkoituksella merkitty heittomerkkeihin, koska uusissa sodissa vihollinen ei ole perinteiseen tapaan valtio tai valtion hallitus ja sen ylläpitämä armeija vaan koko yhteiskunnan kaikki osat, jotka eivät sisälly oman viiteryhmän piiriin. Kaldor käyttää tässä identiteettipolitiikan ja eksklusiivisen identiteetin käsitteitä. Identiteetti voi käyttäytyä, kuin etnisyys, jolloin henkilö syntyy tiettyyn muuttumattomaan ja sukulinjan kautta määriteltyyn kansalliseen tai uskonnolliseen identiteettiin. Toisaalta voidaan löytää myös toinen ajatustapa, jossa identiteetti voi muuttua, kun yksilö esimerkiksi vapaaehtoisesti vaihtaa uskontoa tai hänet pakotetaan siihen. (Kaldor 1999, 105–108.) Oman ryhmän identiteetti määritellään näin hyvin vahvasti sen kautta, mitä muut ovat tai eivät ole verrattuna omaan ryhmään.

Uusissa sodissa eksklusiivinen identiteetti on korvannut universaalit ideologiat, kuten sosialismin, klassisen valtioita yhdistävän nationalismin ja emansipatorinen postkolonialistinen vapautusliikkeen. Yhteiskunnallisesti merkittäväksi ja perinteisten sotien valtiokeskeisyydestä erottuvaksi tämän tekee

se, että tietyn ryhmän identiteetti on itsessään itseisarvo, jota ei ole sidottu valtion etuun tai laajemman kansakunnan rakentamiseen. Nämä kaksi ajatusmallia ovat näin vastakkain ja perinteistä yhteiskuntaa hajottavia.

Nostan ensimmäiseksi uuden sodan koodiksi sen, että kohdistavatko Syyrian sisällissodan osapuolet merkittävästi väkivaltaa ja sotatoimia vastapuolen siviiliväestöön ja onko toiminta erityisesti identiteetillisesti motivoitunutta. Määrittelen identiteetillisesti motivoituneen väkivallan siten, että jokin ryhmä, joka edustaa tiettyä uskontoa tai etnisyyttä tai jonka taistelijat ovat pääosin tietyn identiteetin edustajia, kohdistaa väkivaltaa erityisesti tietyn identiteettiryhmän siviileihin, mutta ei kohdistaa samanlaista toimintaa oman identiteettinsä edustajiin. Väkivallan täytyy olla kohdistettu siviileihin siten, että sille ei voida löytää sotilaallisesti tarkoituksenmukaista syytä tai sellaista, että sotilaskohteita vastaan tapahtuva toiminta on selvästi ylimitoitettua, jotta siitä aiheutuisi tarkoituksellisesti siviilivahinkoja.

4.2. Koodi: sodan rahoittamisen monet muodot ja rikollisen toiminnan yhdistyminen rahoitukseen

Toinen kategoria, jonka avulla tutkin Syyrian sisällissotaa, on keinot, joilla sodan osapuolet rahoittavat sotatoimiaan ja muita pakollisiksi katsottuja yhteiskunnan toimintoja. Tyytyvätkö osapuolet perinteisille sodille tärkeimpään rahoituskeinoon, eli verotukseen ja lainanottoon, vai ovatko ne pakotettuja toimimaan muilla tavoin? Onko osapuolilla kylmälle sodalle ominaisia valtiollisia tukijoita, vai rakentuuko rahoitus pienemmistä epävirallisten järjestöjen ja yksilöiden lahjoituksista, jotka ovat usein myös laittomia.

Rahoituskanavilla ja niiden luotettavuudella on erittäin tärkeä rooli sodassa. Vakaa rahoitus ei pelkästään mahdollista kalliiksi käyvää sotilaiden palkkojen sekä aseiden kustantamista, vaan siitä riippuu myös kotirintaman moraalien ja normaalien yhteiskunnan toimintojen ylläpitäminen. Kuten mainittu, perinteisesti valtio pyrkii sotatilassa mobilisoimaan omat taloudelliset voimavaransa esimerkiksi verojen ja keskitetyn sotatalouden muodossa. Kapinallisryhmät ja muut ei-valtiolliset toimijat, joilta puuttuu moderni valtiokoneisto, joutuvat luonnollisesti etsimään rahoituksensa muista kanavista. Koko kylmän sodan ajan suora valtioiden, yleensä toisen supervallan, tarjoama taloudellinen tuki oli yleisin rahoituksen keino ei-valtiollisille toimijoille. Kylmän sodan päättymisen jälkeen suora valtiollinen tuki on vähentynyt jyrkästi. (Slettebak 2015, 167 & 173.) Yksinkertaistaen

taustalla voidaan ajatella olevan sekä kahden supervallan kilpailuaseman katoaminen, että aiemmin mainittu ideologisen toverillisuuden merkityksen väheneminen.

Kansainvälisten taloudellisten voimasuhteiden muutos kylmän sodan jälkeen vaikutti myös valtioihin. Kaldor nostaa esiin yleisen 1990-luvulta eteenpäin vaikuttaneen taloudellisen trendin, joka suosi valtiontalouksien liberalisointia, verojen alentamista, tukien poistamista ja taloudellista liikkumista rajoittavien esteiden purkamista. Nämä toimet johtivat yleisesti valtioiden taloudellisen liikkumavaran pienentymiseen. (Kaldor 1999, 138.) Konfliktin sattuessa ja alun perinkin vähäisten tuotantotekijöiden estyessä tai tuhoutuessa tilanne kärjistyy edelleen niin, että konfliktialueella syntyy hyvin vähän uutta taloudellista arvoa. Tästä syystä uusissa sodissa uusia taloudellisia resursseja saadaan pääosin ulkomailta tai olemassa olevia resursseja kierrätetään rikollisesti ”omaisuudensiirron” kautta.

Tärkeimmät ulkomailta tulevat avustukset ovat ulkovaltojen suora tuki sekä humanitaarinen apu ja sen verottaminen sekä diasporalta tuleva suora aseellisille ryhmille tarkoitettu tuki ja diasporasta lähtömaan perheille tuleva yksityinen tuki, joka voidaan rikollisin omaisuudensiirroin muuttaa sotatarvikkeiksi. (Kaldor 1999, 140–141.) Omaisuudensiirrolla tarkoitetaan yksinkertaisimmillaan omaisuuden uudelleenjakamista ryöstelyllä tai kiristämällä tai monimutkaisemmin näennäislaillisin keinoin, kuten tarkastuspisteillä, sotaveroilla tai hinnoittelemalla hyödykkeet niin korkealle, että siviilien on pakko myydä omaisuutensa kattaakseen kustannukset (Kaldor 1999, 139). Näitä keinoja voidaan käyttää myös etnisen puhdistuksen välineinä.

Avustusten rinnalla tärkeäksi rahoituskanavaksi nousee laitton liiketoiminta ja kauppa. Erityisesti tämä pätee niillä aloilla, jotka eivät tarvitse erityistä tietotaitoa tai monimutkaista valmistusketjua, koska uuden taloudellisen arvon syntyminen uusissa sodissa on vähäistä. Polttoaineen ja muiden raaka-aineiden ja niiden laitton myyminen sekä suora rikollinen toiminta, kuten kidnappaukset ja lunnaiden vaatiminen ovat esimerkkejä. Uusissa sodissa kaikki osapuolet voivat harjoittaa merkittävässä määrin rikollisia rahoituskeinoja. (Kaldor 1999, 138–142.)

Jaan edellä mainitut ulkomailta saatavat avustukset siten, että kaksi ensin mainittua ovat virallista rahoitusta ja kaksi viimeksi mainittua ovat epävirallista rahoitusta. Tässä teoreettisen viitekehyksen määrittelyssä keskityn vain epävirallisiin rahoituskeinoihin. Byman ym. (2003) määrittää kahdeksan tuen muotoa, jota epäviralliset toimijat tarjoavat konfliktialueille: raha, turvapaikan tarjoaminen, poliittinen tai propagandatuki, aseistus, koulutus, suora aseellinen tuki ja inspiraatio (Byman ym. 2003, 84–91). Tämän tutkimuskategorian koodin määrittelyn kannalta tärkeimmät tuen muodot ovat

raha ja aseistus sekä poliittinen ja yhteiskunnallinen tuki esimerkiksi lobbauksen ja kampanjoinnin muodossa.

Uuden sodan koodi, johon aineistoa peilataan, on tietynlaisen taloudellisen toiminnan toteutuminen. Tällä tarkoitetaan sitä, harjoittavatko eri osapuolet Syyriassa organisoitua rikollista toimintaa tietyn ryhmän toiminnan rahoittamiseksi tai saavatko osapuolet ulkomaalaisilta yksityisiltä tahoilta rahallista tai aseellista tukea toimintansa ylläpitämiseksi. Vastakohta tälle on veroihin ja ulkomaalaisten valtioiden tukeen nojaaminen. Koodiin ei myöskään lasketa mukaan yksityisten henkilöiden toimintaa, jonka tarkoitus on henkilökohtaisen omaisuuden kasvattaminen. Aineiston puitteissa pyrin ottamaan huomioon, onko kuvatuilla menetelmillä erityisen tärkeä tai pääasiallinen rooli taistelevien ryhmien rahoituksessa. Jos keinojen merkittävyys pystytään tuomaan ilmi, niin se vahvistaa koodin täyttymistä.

5. AINEISTON ESITTELY

Tutkielman tarkoitus on tarkastella Syyrian sisällissotaa YK:n näkökulmasta, joten tutkimusasetelma on rajannut käytettävän aineiston tarkasti. YK:n alaiset järjestöt ovat tuottaneet kahta eri raporttisarjaa, joissa käsitellään sekä Syyrian sisällissotaa että aihealueita, jotka aiemmin määritellyt koodit ovat asettaneet. Tämä on toisaalta luonut luonnollisen rajauksen aineistolle, mutta samalla tilanteen, jossa käsiteltäviin koodeihin ei välttämättä löydy kaikista konfliktin toimijoista yhtä laajaa määrää informaatiota. YK:lla on omat diskurssinsa ja painotuksensa, joten ei ole yllättävää, että aineisto ei sovi teemoiltaan täysin yhteen uusien sotien painotuksen kanssa. Aineiston luonteen takia tutkielma onkin tulkitsevaa analyysia. Tulkitseminen on otettu huomioon myös siten, että tutkimuskysymystä tukee kysymys, että otetaanko YK:n raportoinnissa huomioon uusille sodille ominaiset asiat.

5.1. YK:n ihmisoikeusneuvosto

Ensimmäinen aineistona toimiva raporttisarja on YK:n ihmisoikeusneuvoston (UNHRC) ”report of the Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic” -raportit. Komissio on tuottanut vuoden

2011 jälkeen kahdesta kolmeen raporttia per vuosi. Syyrian sisällissodan keston takia minulla ei ollut mahdollista tehdä kokonaistutkimusta, vaan otantaa oli rajattava vuosien 2012, 2013, 2017 ja 2019 raporteihin sekä yhteen raporttiin vuodelta 2014. Nämä vuodet on valittu, koska ne edustavat konfliktin eri vaiheita. Vuonna 2012 kansannousu oli jo laajentunut täysimittaiseksi sisällissodaksi, mutta Syyrian hallintoa vastustavien kapinallisten hallitsemat alueet olivat vielä rajattuja (Charbonneau & Evans 2012). Vuosi 2013 oli sodan verisin vuosi siviiliuhreissa mitattuna ja tällöin sota myös laajeni kattamaan maantieteellisesti laajempia alueita (Bahmani & Jäntti 2018, 101). Vuoden 2016 loppu oli Syyrian sisällissodassa käännekohta, jolloin Syyrian hallitus valtasi maan toiseksi suurimman kaupungin Aleppon takaisin itselleen (Lund 2016) ja tätä on käsitelty vuoden 2017 raportoinnissa. Vuonna 2019 Syyrian konflikti oli suhteellisesti rauhoittunut ja maan hallitus oli onnistunut eristämään hajaannuksen tilassa olleet heikentyneet kapinallisryhmät Idlibin maakuntaan.

UNHRC:n jokaisen raportin tiedot perustuvat useisiin satoihin pääosin etänä Syyriassa tai Genevessä käytyihin haastatteluihin. Tämän lisäksi raporttien primääriaineistona on käytetty valokuva-, video- ja satelliittikuvamateriaalia sekä lääketieteellisiä ja rikosteknisiä dokumentteja Syyriasta. Valtiollisten toimijoiden, kansalaisjärjestöjen sekä YK:n lausunnot on otettu huomioon raporttia tehdessä. Raporteissa kuvattujen tekojen näytön on katsottu olevan riittävää, jos ”luotettavaksi katsottu toimija” on pystynyt vahvistamaan tekojen järkeenkäypyyden ja osoittamaan teolle identifioidun tekijän. Raportin tutkimustyötä on kuitenkin vaikeuttanut Syyrian hallinnon kieltä päästää tutkijoita maahan. (UNHRC 2013c, 3–4; UNHRC 2019b, 3.)

Ensimmäisinä vuosina raportit rakentuvat niin, että kaikista kategorisoiduista toiminnan tyypeistä kuvaillaan Syyrian hallinnon ja sitä kannattavien aseryhmien, hallitusta vastustavien ryhmittymien sekä harvemmin kurdiryhmittymien toiminta. Erityisesti ensimmäisten vuosien raportoinnissa painottuu Syyrian hallinnon toiminta, eikä hallintoa vastustavien ryhmien toiminnasta ole aina informaation vähyden vuoksi kattavaa raportointia, eikä ryhmiä ole usein eritelty. (Kts. UNHRC 2012a; UNHRC2013a.) Myöhemmissä raporteissa erotetaan vielä omaksi kategoriakseen Irakin ja Syyrian islamilaisen valtion (ISIS) toiminta. Tutkielmassa käytän komission kategorisointia eri toimijoista. Aineistoa ei ole jokaisesta kolmesta toimijasta yhtä paljoa tai tasaisesti, mikä näkyy siinä, että kaikkia toimijoita ei voida analysoida yhtä kattavasti kummankin uusien sotien koodin kohdalla.

5.2. YK:n turvallisuusneuvosto

Toisena aineistona toimii YK:n turvallisuusneuvoston (UNSC) “report of the Secretary-General on the threat posed by ISIL (Da'esh)” -raportit. Näissä käsitellään Islamilaisen valtion sotilaallisen toiminnan lisäksi myös sen rahoitusmekanismeja, jotka ovat oleellisia tutkielman kannalta. Raportteja on julkaistu vuodesta 2016 lähtien kahdesta kolmeen per vuosi. Tutkielman kannalta parasta olisi ollut, jos raportteja olisi vuodesta 2014 alkaen, mutta joudun tyytymään analyysissä vuosien 2016, 2017 ja 2019 raportteihin, joka käy yhteen toisen aineiston rajauksen kanssa.

Turvallisuusneuvoston raportointi keskittyy kuvaamaan Islamilaisen valtion aiheuttamaa turvallisuusuhkaa kansainväliselle yhteisölle, jolloin rahoitusmekanismien kuvaaminen tapahtuu ensi sijassa turvallisuusintressien näkökulmasta (UNSC 2016a, 1–2). On siis huomioitavaa, että raporttien kuvaus ei välttämättä anna koko kuvaa rahoituksen luonteesta Syyrian sisällissodassa. Turvallisuusneuvoston raportit ovat kuitenkin ainoa YK:n tuottama aineisto, jossa käsitellään konfliktin rahoitusmenetelmiä, joten tutkielman luonteen ja kysymyksen asettelun takia olen valinnut ne.

Raportit perustuvat YK:n alaisten *Counter-Terrorism Committee Executive Directoraten* ja *Analytical Support and Sanctions Monitoring Teamin* tuottamaan informaatioon. Alkuperäinen lähde useimmalle tiedolle on joku YK:n Terrorismin vastaisen komitean jäsenistä, jotka ovat YK:n turvallisuusneuvoston kulloisiakin jäsenvaltioita.

6. ANALYYSI

6.1. Väkivalta siviilejä ja siviilikohteita vastaan

YK:n ihmisoikeusneuvoston (UNHRC) raportoinnissa osapuolten tekemät rikokset on jaettu temaattisesti eri kategorioihin. Kategorioita on esimerkiksi joukkomurhat ja muut laittomat tapot, kiduttaminen, pakkosiirrot, ryöstely ja omaisuuden tuhoaminen sekä suojeltuihin kohteisiin iskeminen. Tätä jakoa käytetään lähes kaikissa komission raporteissa, joten näen sopivaksi käydä aineistoa lävitse temaattisessa järjestyksessä, eikä puhtaan kronologisesti.

Aineisto on käyty läpi siten, että olen koonnut kattavan ja edustavan otoksen kaikista raporteissa kuvatuista väkivaltaisista teoista siviilejä ja siviilikohteita vastaan. Tämä tarkoittaa sitä, että kootuissa teoissa on myös sellaisia, joista ei voida löytää uusien sotien koodia täyttävää motiivia vaan teot muistuttavat perinteisempää sisällissotaa ja sen julmuuksia.

YK ei käytä raporteissaan uusien sotien sanastoa, eli se ei puhu eksklusiivisesta identiteetistä ja identiteetillisesti motivoituneesta väkivallasta. Aiemmin määritellyn mukaan Kaldorin ajattelussa identiteetti käyttäytyy usein muuttumattoman etnisyyden tapaan ja identiteetti määritellään oman yhteisön ja sitä ympäröivän maailman eroavaisuuksien, eli uskonnon, etnisyyden ja lahkoon, kautta. Tämän vuoksi tässä tutkielmassa koodin mukaiseksi identiteetilliseksi väkivallaksi luetaan sellainen toiminta, jota YK nimittää uskonnollisesti, etnisesti tai lahkolaisesti (sectarian) motivoituneeksi väkivallaksi.

6.1.1. Syyrian hallitus ja sitä kannattavat aseelliset ryhmät

Kun aineistoa käydään läpi, Syyrian hallituksen joukkojen ja sitä kannattavien ryhmien toiminnassa korostuu ja on eniten mainintoja kiduttamisesta, kotietsinnöistä, laittomista pidätyksistä ja katoamisista sekä erityisesti joukkomurhista ja muista laittomista tapoista. Aineiston raporteissa nämä temaattiset kokonaisuudet saivat kaikista eniten ja laajimmin mainintoja varsinkin konfliktin ensimmäisinä vuosina. Aineistosta voidaankin havaita trendi, jossa konfliktin kahden ensimmäisen käsitellyn vuoden, eli 2012 ja 2013, aikana hallituksen toiminnasta voidaan löytää enemmän tutkielman koodeja sivuavia yksittäisiä tekoja. Tämän jälkeen tilanne hallituksen ja kapinallisten välillä tasoittuu ja menee lopulta toiseen päähän, jossa kapinallisten toiminnasta voidaan nostaa enemmän sekä määrällisesti että laadullisesti koodeihin sopivia tekoja. On kuitenkin huomioitava, että tulosten suhteellista määrää ja sen muutosta saattaa osittain myös selittää se, että konfliktin alussa raportit laatineella komissiolla ei ollut saatavilla riittävää informaatiota kapinallisten hallitsemilta alueilta (UNHRC 2012b, 5). Sodan luonteessa on kuitenkin havaittavissa aineiston perusteella selviä muutoksia, joita käyn seuraavaksi läpi. Nämä muutokset tulevat raporteissa esiin niin implisiittisesti kuin eksplisiittisesti, jolloin komissio suoraan sanoo jonkun asian muuttuneen aiempaan nähden.

Komissio käyttää raporteissa joukkomurhasta seuraavaa määritelmää: “Organisoitujen sotavoimien tai ryhmittymien yhden välikohtauksen aikana toimeenpanema tarkoituksellinen joukkosurma, jossa kohteena on sotatoimiin osallistumattomat siviilit tai toimintakyvyttömät sotilaat ja joka on

kansainvälisten ihmisoikeuksien tai kansainvälisen humanitaarisen oikeuden vastainen.”³ (UNHRC 2013a, 10). Tutkielman kannalta relevanttia raportointia joukkomurhista ja muista laittomista tapoista löytyi kaikista muista paitsi vuoden 2019 raporteista. Osasta näistä voidaan löytää uusien sotien koodin täyttävä motiivi.

Konfliktin ensimmäinen trendi tulee esiin erityisesti vuoden 2012 raporteissa. Ensimmäisen raportti luo pohjan tulevalle kehitykselle sanoessaan, että siviileihin kohdistuva väkivalta on osa laajempaa valtiollista politiikkaa ja käskyt ovat peräisin armeijan ja hallinnon korkeimmilta johtoportailta (UNHRC 2012a, 17). Armeijan joukot sekä hallintoa tukevat puolisotilaalliset Shabbiha-joukot iskevät siviilikohteisiin esimerkiksi kranaatinheitintulella. Toiminnan tarkoitus on luoda terroria ja se on osa laajempaa strategiaa välttää suoraa taistelua ja tuhota kapinallisten toimintaympäristö. Raportin mukaan toiminta on organisoitua ja saman tyylistä toimintaa esiintyy niin Haman, Idlibin, Homsin ja Rif Dimasqin maakunnissa. (UNHRC 2012, 10–11 & 18.) Raportti ei kuitenkaan mainitse minkään toiminnan kohdalla uhrien etnisyyttä tai ota muuten kantaa tekojen motiiviin. Myöhemmin huomataan, että mainitsematta jättäminen on selvästi yleisempää hallituksen toimien kuvailussa verrattuna kapinallisten toimintaan.

Komission mukaan hallitus perustelee laajamittaiset iskunsa siten, että sen joukot iskevät ”terroristeja” vastaan (UNHRC 2012b, 11–13). Tarkoitus on selvästi luoda mielikuva taistelusta hyvän ja pahan välillä, mutta raporttien perusteella tämä hallituksen asettama ”terroristin” identiteetti ei perustu uskontoon vaan ideologiseen eroon, joka ei käy yhteen uusien sotien koodin kanssa. Vuoden 2013 ensimmäisestä raportista voidaan kuitenkin löytää viittaus konfliktin etniseen puoleen myös hallituksen puolelta. Armeijan sotilaiden Jedaydet Artozin sunnienemmistöisillä asuinalueilla tekemien kotietsintöjen jälkeen alueen asukkaat löysivät 60 miespuolisen siviilin teloitustyyliisesti surmatut ruumiit ja raportti ilmaisee huolensa joukkosurman mahdollisesta etnisestä motiivista (UNHRC 2013a, 10 & 48). Tämä on myös ensimmäinen kerta, kun komissio mainitsee eksplisiittisesti, että jonkin iskun uhrit edustavat tiettyä yhteisöä.

Toinen identiteetillisesti motivoituneen väkivallan koodin täyttävä toiminta vaikuttaa olevan Al-Qusayrin alueen pommitus. Komissio mainitsee useita pommituksia, mutta tuo yhdestä ilmi sen, että Al-Qusayrista paenneiden ihmisten kertomuksista nousee usein esiin, että hallituksen pommitus olisi erityisesti ajanut kodeistaan alueen sunniväestöä ja tämän uskotaan olleen tarkoituksellista toimintaa

---

³ ” An intentional mass killing of civilians not directly participating in hostilities, or hors de combat fighters, by organized armed forces or groups in a single incident, in violation of international human rights or humanitarian law”,
käännös oma.

(UNHRC 2013c, 16). Raportti ei itse ota tarkemmin kantaa siihen, onko asia oikeasti näin. Koetun ja todellisen toiminnan eron arviointi on kuitenkin tämän sisällönanalyysin rajojen ulkopuolella.

Myöhemmissä dokumenteissa raportoitujen laittomien tappojen luonne pysyy samanlaisena, mutta niiden määrä vähenee. Motiivina säilyy aiemmin käsitelty ideologinen eroavaisuus. Konfliktin eskalaatiossa tapahtuu käänne, kun hallituksen joukot käyttävät kemiallisia aseita siviilikohteita vastaan. Raportit määrittelevät kohteiksi siviilit ja iskuille ei voida löytää mitään sotilaallista tarkoitusta. (UNHRC 2017a, 11–12 & UNHRC 2017b, 14–16.) Kemiallisten aseiden käyttö on selvästi ylimitoitettua, terrorina käytettyä ja kansainvälisten sopimusten mukaan kiellettyä toimintaa, mutta komissio ei viittaa raportoinnissa mitenkään siihen, että iskut olisivat identiteetillisesti motivoituneita, jonka takia tämä ei edusta uusia sotia.

Muissa siviileihin ja siviilikohteisiin kohdistetussa väkivallassa yleinen edellä mainittu trendi pysyy samana. Hallitukselle ominainen toimintakeino on koko konfliktin ajan ollut laaja ja brutaali kapinallisina pidettyjen henkilöiden sekä heidän oletettujen sympatisoijien kiduttaminen (UNHRC 2012a, UNHRC 2013b, UNHRC 2013c). Erityisesti eri asevoimien tiedustelupalvelut, Mukhabarat, on ollut kidutuksesta vastuussa ja sitä on pidetty kaikkein julmimpana (2013a UNHRC, 15–16). Yhdessä tapauksessa komissio mainitsee muiden kidutuskeinojen ohessa erityisen keinon, jossa osa uhreista pakotettiin ajamaan partansa, matkimaan koiria sekä sanomaan ääneen, “ettei ole muuta Jumalaa kuin Bashar [al-Assad]” (UNHRC 2012b, 15). Tämä viittaa kidutuksen uskonnolliseen puoleen. Raportti ei kuitenkaan eksplisiittisesti tuo tätä ajatusta esiin, joka mahdollisesti tarkoittaa sitä, että komissio ei vielä tässä vaiheessa kiinnittänyt samalla tavalla huomiota konfliktin uskonnolliseen puoleen.

Raportointi laittomien pidätysten käytöstä on kahdensuuntaista. Komissio mainitsee erään tapauksen, jossa hallituksen joukot sekä libanonilaisen shiiapuolue Hizbollahin asemiehet kahtena eri kertana käyttivät joukkovangitsemisia rangaistuskeinona ja vangitsemiset kohdistuivat erityisesti sunneihin Latakian sekä Homsin maakunnissa (UNHRC 2013b, 12–13). Tämä täyttää asetetun uusien sotien koodin. Toisessa sodan alun tapauksessa armeija teki 60 sunnitaustaisen sotilaan massapidätyksen (UNHRC 2012b, 83). Tämän voidaan ajatella indikoivan uskontoon perustuvaa profilointia, mutta raportti ei toisaalta ota mitään kantaa teon motiiviin. Raportti osuu ajankohdaltaan konfliktin siihen vaiheeseen, kun armeijan sisällä tapahtui yleisesti eniten loikkauksia kapinallisiin (Bahmani & Jäntti 2018, 101).

Syyrian hallituksen sovinnontekosopimukset (Reconciliation Agreements) ovat tutkielman kannalta mielenkiintoinen tilanne. Sopimusten mukaan kapinallisalueen väestö armahdetaan ja saa jäädä asumaan alueelle, jos se suostuu tekemään virallisesti sovinnon ja tunnustamaan hallituksen. Tähän liittyy myös miespuolisten henkilöiden osallistuminen asepalvelukseen. Ne, jotka eivät suostu sopimukseen, siirretään kapinallisten hallitsemille alueille Idlibiin. Tämä on ainoa hallituksen tekemä toimi, jota komissio kutsuu suoraan laittomaksi pakkosiirroksi ja sen mukaan evakuoitien ennalta suunniteltu tavoite on muuttaa saarrettujen kapinallisalueiden poliittista demografiaa sellaiseksi, että hallituksella on alueella vahvempi poliittinen tuki. (UNHRC 2017b, 6–8.) Tämä vaikuttaa sopivan hyvin määriteltyyn koodiin, mutta siitä puuttuu yksi tärkeä kohta. Kaldorin identiteetti on suurimman osan ajasta eksklusiivinen tai se vaatii radikaalin uskonnon ja elämäntavan muutoksen. sovinnontekosopimuksissa pelkkä ideologinen muutos, aito tai valheellinen, riittää. Tällöin alue pysyy identiteetillisesti heterogeenisenä, vaikka siirrot ovatkin kansainvälisen lain vastaisia.

Metodista koodia luodessani asetin sen tärkeäksi osaksi siviileihin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan. Kaldorin mukaan seksuaalinen väkivalta valitettavan tärkeä osa vastapuolen identiteetin nöyryyttämistä. Aineistoksi valituista raporteista ei kuitenkaan löytynyt tätä ajatusta tukevaa informaatiota konfliktin miltään puolelta. Voidaan kuitenkin sanoa, että komissio on kiinnittänyt huomiota tähän uusille sodille tärkeään aspektiin Syyrian yhteiskunnan ja konfliktin kontekstin puitteissa. Komissio myöntää, että seksuaalinen väkivalta on aliraportoitua, koska esimerkiksi seksuaalisuuteen liittyvien tabujen takia tarkan ja tarpeeksi laajan kuvan saaminen on mahdotonta. (UNHRC 2013c, 14.) Aineiston viimeisessä raportissa komissio on nimellisesti ottanut tämän merkittävän aiheen tarkempaan käsittelyyn, kun se on eriteltyt “sukupuolittuneet haitat” omaksi kategoriakseen (UNHRC 2019b, 17–18). Tästäkään ei kuitenkaan ole tutkielman kannalta muuta hyötyä, kuin todeta, että YK ei tarkastele seksuaalista väkivaltaa samalta kantilta kuin uudet sodat, eli se ei mainitse tekojen motiivia.

Hallituksen joukot ovat myös systemaattisesti syyllistyneet suojeltuihin kohteisiin, pääasiassa sairaaloihin, iskemiseen. Sen sotilaallisena strategiana on ollut tuhota kapinallisalueiden toimivat sairaalat ja tämän tyylisiä hyökkäyksiä on mainittu suurimmassa osassa raportteja. (UNHRC 2014, 16–17.) Tässä törmätään kuitenkin aiemmin ilmenneeseen ongelmaan, eli komissio ei ilmaise, että toiminnassa olisi sen brutaalista luonteesta huolimatta uusiin sotiin liitettäviä motiiveja. Tämän takia toiminta muistuttaa enemmän perinteistä vastavallankumouksellista sodankäyntiä. Hallituksen joukot eivät ole iskeneet uskonnollisiin tai kulttuurillisiin kohteisiin, jotka lasketaan suojelluiksi kohteiksi ja jotka ovat oleellisia määritellyn koodin kannalta.

6.1.2. Hallitusta vastustavat kapinallisryhmät

Kapinallisten raportoitu ja tutkielmalle oleellinen toiminta painottuu myös joukkosurmien ja muiden laittomien tappojen kategoriaan, mutta myös hallituksesta poiketen kaappauksiin ja identiteetillisesti tärkeisiin kohteisiin iskemiseen. Hallituksen toimintaan verrattuna kapinallisten toimeenpanema kidutus sekä kotietsinnät ja laittomat pidätykset ovat pienemmässä asemassa kapinallisilla. Raporteista myös tulee suoraan ilmi trendi, joka on kohti radikalisoitumista. Vuoden 2013 loppuun mennessä islamistiset koalitiot olivat syrjäyttäneet ei-ideologiset ja maltilliset ryhmät sekä relevanttiudessa että sotilaallisissa kyvyissä. (UNHRC 2014, 6.)

Sodan alkuvaiheessa Homsin maakunnassa tapahtuneessa armeijan tukikohdan valtauksen yhteydessä teloitettiin kaksi alaviittisotilasta (UNHRC 2012b, 76), mutta raportti ei vielä tässä vaiheessa kiinnitä tarkemmin huomiota tähän. Komissio tuo myöhemmin usein alaviitteihin kohdistuvan väkivallan ilmi, kuten seuraavassa raportissa, jonka mukaan erään Vapaan Syyrian Armeijan (FSA) prikaatin taistelijat olivat ottaneet joukon antautuneita sotilaita vangiksi. Kuulustelun jälkeen taistelijat teloittivat joukon viisi alaviittisotilasta ja ottivat loput sunnitaustaiset sotilaat vangiksi. (UNHRC 2013a, 52.)

Suuri osa FSA:n toimeenpanemista teloituksista tehdään joko ilman oikeudenkäyntiä tai tuomiot perustuvat paikallisesti perustettujen sharianeuvostojen pikaoikeudenkäyntiin (UNHRC 2013a, 11–12). Komissio puhuu yleisesti konfliktin alun raporteissa vähemmän väkivallan etnisestä tai lahkolaisesta luonteesta, mutta vuoden 2013 alussa Dara’an ja Raqqan maakunnissa käydyissä oikeudenkäynneissä on komission mukaan selviä lahkolaisia “ulottuvuuksia”. Alaviittisotilaat tuomittiin johdonmukaisesti kuolemaan, kun taas ei-alaviitit joko vain vangittiin tai vapautettiin. (UNHRC 2013b, 12.) Edellä mainittuja ja erityisesti viimeistä tapausta voidaan pitää täysin koodin mukaisena uuden sodan toimintana. Erityistä on, että taistelusta poistuneen sotilaan kohteluun vaikuttaa dramaattisesti henkilön identiteetti, eli uskonto, ja, että komissio suorasanaisesti huomioi tämän.

Suoraan siviileihin kohdistuvassa väkivallassa nähdään käänne eskalaatioon, joka osuu ajallisesti yhteen aiemmin mainitun islamististen ryhmien esiinnousun kanssa. Jabhat al-Nusran ja muiden kapinallisryhmien taistelijat ottivat haltuunsa sunnienemmistöisen kylän Deir ez-Zorin maakunnassa, jonka jälkeen taistelijat kävivät läpi alueen talot ja teloittivat ainakin 30 shiiaaustaista siviiliä.

Raportti mainitsee lisäksi, että kapinalliset huusivat samalla uskonnollisesti herjaavia lauseita, jonka jälkeen he polttivat kylän shiialaisten moskeijan. (UNHRC 2013c, 30–33.)

Jabhat al-Nusra oli aiemmin samana vuonna julistanut uskollisuutta Al-Qaidalle ja komissio ilmaisi huolensa Syyrian joutumisesta globaalin jihadin näyttämöksi (UNHRC 2013b, 5), jonka jälkeen vaikutusvaltaiset sunnalaiset uskonoppineet ympäri arabimaailmaa kutsuivat sunneja liittymään jihadiin Syyrian hallitusta vastaan ja lähettämään aseita sekä rahaa kapinallisille. Komissio sanoo suoraan, että Syyrian ulkopuolella konfliktista pyritään tekemään yhä etnisempää. (UNHRC 2013c, 5.)

Myöhemmin samat tekijät teloittivat jesidiuskoisen kurdin, koska tämä ei suostunut kääntymään islamiin ja komissio sanoo raportissa, että ei-valtiollisten aseistettujen ryhmien iskut uskonnollisia kohteita sekä näiden henkilöstöä vastaan on dramaattisesti lisääntynyt (UNHRC 2014, 8 & 18.) Jesidihenkilön tapauksessa nähdään, että teloitukseen osallistuneet aseelliset ryhmät antoivat tämän elämälle ehdoksi näiden ryhmien identiteettiin kuulumisen. Edellä mainittuja tekoja ei voida myöskään ohittaa yksittäistapauksina, koska identiteetilliseen motiiviin perustuvia tekoja on suhteellisesti niin suuri osa kuvatuista kapinallisryhmien väkivallanteoista ja koska komissio useaan kertaan ilmaisee, että konfliktissa on enenevässä määrin etnisiä ulottuvuuksia.

Kapinallisten verilöylyihin ja muihin laittomiin tappoihin liittyvät merkinnät sisältävät identiteettiin liittyvän puolen. Vuosien 2017 ja 2019 raporteissa komissio viittaa tällaisiin tekoihin yleisesti terrorismina ja erityisesti Jabhat al-Nusran seuraaja Hayat Tahrir al-Sham (HTS) määrittellään terroristiseksi järjestöksi (UNHRC 2017b, 1; UNHRC 2019a, 3). Esimerkiksi voidaan nostaa tapaus, jossa HTS:n epäillään räjäyttäneen autopommin shiiaustaisia pakolaisia kuljettaneen linja-auton vieressä tappaen lähes sata henkilöä, jonka jälkeen sivulliset huusivat shiioja solvaavia lauseita. Komission mukaan on selvä, että shiiasiviilit olivat tarkoituksellisen hyökkäyksen kohde. (UNHRC 2017b, 8–9.) Uusien sotien luonnetta puoltavia esimerkkejä joukkosurmista on kuitenkin liikaa, että niitä olisi mielekästä käydä kaikkia läpi.

Siviileihin kohdistuvat kaappaukset on yksi raporteista esiin noussut kapinallisryhmille yleisempi toiminnan muoto. Vuonna 2013 komissio varoittaa, että kaappausten määrä on “dramaattisesti” kasvanut ja ne ovat usein laholaisia luonteeltaan sekä lisäävät yhteisöjen välisiä jännitteitä (UNHRC 2013b, 13). Osa kaappauksista on taloudellisesti motivoituneita. Näiden määrä kasvoi erityisesti Aleppon taistelun jälkeen ja kapinallisryhmien käytössä olleiden resurssien huvettua. (UNHRC 2017b, 11–12.) Kaappausten ja niistä saatavien lunnaiden käyttäminen rahoituskeinona on myös

Kaldorin mukaan yksi osoitus uusista sodista, mutta tässä tapauksessa ne on syytä erottaa identiteetillisesti motivoituneista kaappauksista, joita komissio on myös tuonut esiin.

Uskonnolliset vähemmistöt ovat selvässä enemmistössä kaappausten kohteissa. Komissio ei eksplisiittisesti tätä mainitse, mutta alaviitit nousevat yleisimmin esiin kapinallisten toiminnan kohteena. Komission mukaan Hamassa sijaitsevasta kylästä kaapataan rutiininomaisesti alaviittimaanviljelijöitä pelloilta ja tekijät tulevat ympäröivistä sunnikylistä, kun taas yksi merkittävimmistä islamistiryhmistä, Ahrar al-Sham, kaappasi 180 lasta ja naista alaviittikylistä ja otti heidät panttivangeiksi (UNHRC 2014a, 8 & 10). Damaskoksen maaseudulla kapinallisryhmät, kuten Jaish al-Islam, otti vuonna 2013 panttivangiksi satoja eri vähemmistöihin, kuten alaviitteihin, ismailiitteihin, shiioihin, druuseihin ja kristittyihin, kuuluneita henkilöitä ja pakotti nämä pakkotöihin. Miehiä kidutettiin ja osa siviileistä määriteltiin ryöstösaaliiksi, joka jaettaisiin muiden kapinallisten kesken. Kiinniottotilanteessa käytettiin halventavaa uskonnollista sanastoa. (UNHRC 2017b, 9–10.) Komission voidaan katsoa olleen oikeassa aikaisemmassa huoleksaan siitä, että kaappaukset ovat usein lahkolaisia luonteeltaan.

Kaldor on maininnut identiteetillisesti tärkeät rakennukset, kuten kirkot, merkittäviksi kohteiksi, joihin uusissa sodissa isketään vieraaksi nähdyn identiteetin nöyryyttämiseksi sekä fyysiseksi poistamiseksi. Raporteissa ei mainita hallituksen puolelta tällaisia iskuja, mutta kapinallisryhmät ovat tehneet niitä. Ryhmät ovat useaan otteeseen eri maakunnissa tuhonneet ja häpäisseet kirkkoja ja shiiojen moskeijoita. Vandalisointi on kohdistunut myös patsaisiin sekä kristillisiin ikoneihin. (UNHRC 2013b, 19; UNHRC 2013c, 19; UNHRC 2014a, 18.) Teot ovat luonteeltaan identiteetillisiä, mutta komission raportoinnista voidaan nostaa ylös mahdollinen ongelma, joka sivuaa muitakin raportoituja toimia. Koska YK ja Syyriasta vastuussa oleva komissio ei tarkastele konfliktia teorialähtöisesti ja uusien sotien näkökulmasta, se ei ota kantaa siihen pyritäänkö teoilla luomaan homogeenistä yhteiskuntaa ja ajamaan muut identiteetit pois. Mielestäni tämä ei kuitenkaan ole relevantti kysymys, koska komissio indikoi riittävän selvästi, että tiettyjen uskonnollisten ja etnisten vähemmistöjen elämästä pyritään tekemään niin tukalaa, ettei ole syytä olettaa, että nämä vähemmistöt jäisivät ainakaan suurissa määrin asumaan kotiseuduilleen.

Sodan loppua kohden kapinallisryhmien toiminnassa voidaan havaita uusi trendi. Tämä sijoittuu ajankohtaan, kun hallituksen sotilasoperaatioiden seurauksena eri kapinallisryhmät on eristetty Idlibin ja pohjois-Aleppon maaseuduille. Kummatkin alueet ovat käytännössä kokonaan sunnimuslimien asuttamia, vaikka pohjois-Aleppon Afrinissa on myös etninen kurdivähemmistö. Alueen aseelliset ryhmät ovat keskenään jakaneet itselleen maantieteelliset alueet, joilla ne nyt

vaikuttavat. Ryhmät taistelevat aika-ajoin keskenään, vaikka kaikki niistä toimivat saman kattojärjestön alaisuudessa. Samaan aikaan kurdien joukot käyvät sissisotaa turkkilaisia miehittäjäjoukkoja vastaan. (UNHRC 2019b, 11.) Idlibissä HTS on vanginnut demokratiaa kannattaneita siviilejä (UNHRC 2019a, 11–12), joka ei perustu enää Kaldorin määrittelemään identiteetilliseen motiiviin, vaan motiivi on ideologinen, eli se ei ole linjassa uusien sotien kanssa.

Kun tätä muutosta tarkastellaan uusien sotien näkökulmasta, huomataan, että konfliktin luonne on muuttunut perinteisemmäksi. Kapinallisryhmät käyvät keskenään taistelua ideologisesta herruudesta ja kurdien joukot sotaa ulkoista miehittäjää vastaan, joka ei ole osa uusia sotia. Komissio ei huomioi konfliktin muuttunutta luonnetta.

Koko aineiston läpi komissio käyttää hyvin harkiten termiä pakkosiirto, joka parhaiten istuu yhteen luomieni koodien kanssa. Kuitenkin kahdessa kapinallisiin liittyvässä tapauksessa komissio kutsuu tekoa suoraan etniseen identiteettiin perustuvaksi pakkosiirroksi. Kahtena eri kertana kapinallisten vallatessa taistelun jälkeen erään asuinalueen kurdien Kansan suojeluyksiköiltä (YPG), kapinallistaistelijat siirtyivät paikalliseen moskeijaan, josta he julistivat, että kurdisiviilien täytyy poistua alueelta tai näitä vastaan hyökättäisiin. Käytetty puhe oli erittäin suoraa ja esimerkiksi naisiin ja lapsiin viitattiin sanomalle, että alueelle jäävät tulisivat olemaan “*halal* (sallittuja) *mujahideeneille* (uskonsotureille)”⁴. Tuhansien kurdien paettua heidän omaisuutensa otettiin haltuun tai poltettiin. (UNHRC 2014a, 22.)

6.1.3. Irakin ja Syyrian islamilainen valtio

Kolmas ryhmä, joka on erotettu hallituksen joukoista sekä muista kapinallisista erilliseksi toimijakseen ja joka on relevantti tutkielman kannalta, on Irakin ja Syyrian islamilainen valtio tai lyhyesti Islamilainen valtio. YK käyttää järjestöstä lyhenteitä ISIS ja ISIL. Noustessaan pahamaineiseen julkisuuteen ja hallitessaan Iso-Britannian kokoista maa-aluetta ISIS oli tunnettu äärimmäisen tiukasta sharialain tulkinnasta, eksklusiivisesta salafi-identiteetistä ja vähemmistöjen julmasta kohtelusta (BBC 2015). Tämän takia tutkielman ennakko-oletus on se, että Islamilaisen valtion raportoidusta toiminnasta löydetään helpoiten yhtäläisyyksiä uusiin sotiin sekä, että YK huomioi nämä tekijät. On kuitenkin huomattava, että aineiston valinnan takia Islamilaisen valtion tärkeimmät toimintavuodet ovat jääneet tutkielman ulkopuolelle. Toisin kuin kahdesta aiemmasta

---

⁴ ”halal for the mujahideen”, käänös oma

ryhmästä, olen kerännyt Islamilaiseen valtioon liittyvää aineistoa YK:n ihmisoikeusneuvoston Syyria-komission lisäksi YK:n turvallisuusneuvoston ISIL-raporteista.

Ihmisoikeusneuvoston komission ensimmäinen maininta Islamilaisesta valtiosta on vuoden 2013 toukokuulta. ISIS sanoi hallitsevansa alueita Syyriassa ensimmäisen kerran saman vuoden huhtikuussa. Tapauksessa ISIS-taistelijat teloittivat kolme alaviittimiestä Raqqan keskustorilla, ja järjestön mukaan tämä oli kosto muualla maassa tapahtuvista joukkosurmista. (UNHRC 2013b, 12.) Myöhemmin ISIS teloitti 15-vuotiaan pojan epäiltynä jumalanpilkasta (UNHRC 2013c, 8). Komission raportointi ei eroa Islamilaisen valtion ja muiden kapinallisten kohdalla vielä tässä vaiheessa toisistaan mitenkään. Kolmen alaviittimiehen tapaus on kuitenkin siitä kiintoisa, että ISIS esittää teloitukset koston. Komissio ei ota kantaa siihen, onko tämä totta, mutta mielestäni tämä voidaan koston aspektista huolimatta lukea uusien sotien piiriin. Islamilaisen valtion ajattelussa Syyrian hallitus yhdistyy erottamattomasti alaviittivähemmistöön, jolloin siviilejä vastaan tehty isku on myös isku hallitusta vastaan.

Islamilaisen valtion radikaalin identiteettiajattelun ruokkimaa toimintaa kuvaa hyvin se, että sodan edetessä ja ryhmän heikentyessä rajusti, se jatkaa hupenevien voimavarojensa käyttöä vähemmistöjä vastaan hyökkäämiseen ilman sotilaallista tarkoitusta. Komissio kertoo ISIS:n teloittaneen lähietäisyydeltä 52 ismailiittisiviiliä ja solvanneen näitä uskonnon perusteella (UNHRC 2017b, 9–10), sekä iskeneen druusikylässä talolta talolle tappaen useita siviilejä jättäen tarkoituksellisesti jokaisesta perheestä yhden henkilön eloon kertomaan tarinaa. ISIS myös teloitti sodan loppuun asti omiaan sen varjolla, että järjestö piti siviilejä, jota pyrkivät pakenemaan Islamilaisen valtion alueelta uskonsa jättäneinä luopiona. (UNHRC 2019a, 9–10.)

Turvallisuusneuvoston raporteissa on vain vähän siviileihin kohdistuvien tekojen kuvailua, koska raportit keskittyvät ISIS:n ulkomaille aiheuttamaan turvallisuusuhkaan sekä turvallisuusuhan pienentämiseen esimerkiksi taloudellisten voimavarojen kautta. Huomioitavaa kuitenkin on, että turvallisuusneuvosto, toisin kuin ihmisoikeusneuvoston komissio, kuvaa hyvin suoraan ja uusien sotien annettua koodia mukailen ISIS:n seksuaalista väkivaltaa ja sen systemaattista luonnetta. Raportin mukaan ISIS systemaattisesti kohdistaa väkivaltaa niihin yhteisöihin, jotka eivät tunnusta sen ääri-ideologiaa. Tähän joukkoon kuuluu kristittyjä, jesidejä, shiioja ja sunnejä. Seksuaalisesta orjuudesta on tullut instrumentaalinen keino terrorisoida sekä nöyryyttää kokonaisia yhteisöjä. Seksuaalinen alistaminen on myös olennainen osa ISIS:n valtionrakennusta. (UNSC 2016, 3–4.)

Poliittisesti ISIS:n propaganda pohjautuu vahvasti ajatukseen vastakkainasettelusta sekä suorasta taistelusta “uskovaisten” sekä “uskonluopioiden” (apostates) välillä (UNSC 2016, 2). Toisaalta Islamilaisen valtion “kalifaatin” tuhouduttua ISIS:n toiminta vaikuttaa turvallisuusneuvoston mukaan siltä, ryhmä se pyrkii kokoamaan rivejään ja kannatustaan sillä, että se pyrkii lisäämään lahkolaisia jännitteitä sekä esittäytymään marginalisoitujen ryhmien lipunkantajana (UNSC 2019a, 2). Ryhmä myös pyrkii estämään yhteiskunnan normalisointia ja sovun tekemistä esimerkiksi polttamalla satoja ja se toivoo, että paikallinen väestö kääntäisi lopulta syyttävän sormensa hallintoa kohti (UNSC 2019b, 2).

Ihmisoikeusneuvoston ja turvallisuusneuvoston raporttien välinen ero oli lopulta hyvin odotettu, mutta erot johtuvat luontaisesti myös eriävistä lähestymiskulmista. Turvallisuusneuvosto keskittyi raporteissaan pääosin turvallisuuspoliittisiin teemoihin sekä jäsenmaiden neuvomiseen, joten tutkielman kannalta oleelliset tapahtumien kuvaukset jäivät hyvin vähälle. Ihmisoikeusneuvosto nosti Islamilaisesta valtiosta pitkälti uusia sotia vastaavaa kuvailua, mutta turvallisuusneuvoston kuvaus seksuaalisen väkivallan käytöstä ylitti tässä suhteessa ihmisoikeusneuvoston omassa työssään.

6.2. Rahoitus

Syyrian sisällissodan osapuolten rahoitusta tarkastellessa valittu aineisto kuvasi käänteisesti Islamilaisen valtion toimintaa paremmin. Ihmisoikeusneuvoston tuottamista raporteista oli löydettävissä suhteellisen vähän tietoa eri ryhmien taloudellisesta ja rikollisuuteen linkittyneestä taloudellisesta toiminnasta. Tämän takia sodan rahoitusta käsiteltäessä Islamilainen valtio on yksin oma kategoriansa ja muut toimijat on niputettu yhteen toiseksi kategoriaksi. Kaikilta toimijoilta voidaan löytää joitain uusiin sotiin liitettäviä taloudellisen toiminnan piirteitä, mutta toiminnan taso ja sen oleellisuus talouden kokonaisuuden kannalta vaihtelee.

Ulkomailta tulevan epävirallisen rahallisen tuen kannalta tärkeäksi ilmiöksi nousi aineistossa niin sanottu “hawala”. Hawala on epävirallinen rahansiirtojärjestelmä, jossa raha ei suoraan liiku kahden välittäjän välillä, vaan siirron tekijä saa rahaa vastaan velkatunnisteen, jonka mainitsemalla siirron vastaanottaja voi nostaa rahat toiselta välittäjältä. Systemi perustuu kaikkien osapuolten väliseen luottamukseen ja välittäjien henkilökohtaisiin kontakteihin. Näin voidaan ohittaa perinteiset pankit ja mahdolliset kansainvälisten sanktioiden aiheuttamat esteet, eikä “rahasiirroista” jää jälkiä viranomaisille. (CFI 2022)

6.2.1. Irakin ja Syyrian islamilainen valtio

ISIS on maailman rikkain terroristijärjestö. Sen tulot perustuvat pääosin järjestön hallitsemien alueiden luonnonvarojen ja muiden taloudellisten resurssien hyväksikäyttöön, sekä pankkiryöstöihin, kiristykseen, takavarikointeihin, antiikin ryöstelyyn sekä ulkomaisiin lahjoituksiin. (UNSC 2016, 5.) Näin turvallisuusneuvoston esittelee Islamilaisen valtion ja kuvauksesta voidaan heti nostaa toimintatapoja, jotka Kaldor määrittää uusille sodille ominaiseksi. Pankkiryöstöt, kiristys ja takavarikoinnit ovat osa Kaldorin teoriaa omaisuudensiirrosta, jossa siviilien omaisuus siirretään laittomin keinoin sotivan ryhmän käytettäväksi omaisuudeksi. ISIS lisäsi varojaan miljardilla dollarilla yksin pankkiryöstöistä ja järjestö takavarikoi esimerkiksi paenneiden virkamiesten koteja ja myy ne uudelleen omille jäsenilleen (UNSC 2016, 6). Islamilaisen valtion taloudellisen tilanteen huonontuessa se joutui kääntymään yhä enemmän kaappauksista saataviin lunnaisiin ja kiristykseen tulonlähteenä (UNSC 2017b, 4).

Huomioitavaa on, että Islamilaisen valtion tavoitteena oli luoda konkreettinen valtio ja tästä kielii järjestön suhteellisen pitkälle viety kyky verottaa kaikkia taloudellisen toiminnan aloja ja toisaalta halu rahoittaa eri sosiaalisia projekteja ja hallintoa. Byrokratiaan perustuva vakiintunut verotus vastaa perinteisten sotien valtiokeskeistä rahoitusmallia. Turvallisuusneuvoston mukaan vuonna 2016 ISIS oli asettanut kaikkea taloudellista toimintaa koskevan veron, joka asettui 2,5 % ja 10 % välille (UNSC 2016, 6). ISIS:n menettäessä alueita ja verotettavia ihmisiä se joutui turvautumaan muihin rahoituksen keinoihin, jotka muistuttavat enemmän uusia sotia.

Ulkomailta tulevat yksityiset hawalan kautta tai kuriirien avulla tehdyt rahansiirrot nousevat useassa eri raportissa esiin. Turvallisuusneuvosto ei mainitse, että Islamilaisella valtiolla olisi ketään valtiollista tukijaa, joka olisi perinteisille sodille ja sisällissodille tavallista. ISIS käyttää hawala-siirtoja sekä suoraan että epäsuorasti hyväkseen. Islamilaisen valtion taloudellisen tilanteen heikentyessä järjestö suoraan pyysi ulkomaisia sympatisoijiaan siirtämään rahaa sen alueelle. Palkanmaksukyvyyn heikentyessä myös yksittäiset ISIS-taistelijat joutuivat tukeutumaan enenevässä määrin ulkomailla asuvien sukulaisten lahjoituksiin. (UNSC 2017a, 3–4.) Toisaalta turvallisuusneuvoston ensimmäisessä raportissa mainitaan, että Islamilaisen valtion alueella asuvien henkilöiden sukulaiset lähettävät yleisesti kotimaahansa paljon rahaa (UNSC 2016, 6). Uusien sotien teorian mukaan myös diasporayhteisöjen kotimaan siviileille kohdistetulla tuella on myös epäsuorasti aseellisia ryhmiä tukeva vaikutus, koska nämä ryhmät muuttavat aktiivisesti myös tämän tuen

omaisuudensiirron kautta omaksi omaisuudekseen. Turvallisuusneuvosto ei kuitenkaan tuo tätä näkemystä esiin.

Kaikista tärkein yksittäinen tulonlähde Islamilaiselle valtiolle turvallisuusneuvoston oli kuitenkin polttoaineiden, pääosin öljyn ja öljytuotteiden, myynti. Vuosittain saatavat tulot ylsivät jopa 500 miljoonaan dollariin. (UNSC 2016, 5–6.) Toisin kuin pankkiryöstöt, öljyn myynti oli Islamilaiselle valtiolle tasainen tulonlähde. Suhteellisen yksinkertainen polttoaineiden ja muiden resurssien tuottaminen ja laitton myynti korostuvat merkittävästi uusissa sodissa, joissa laajempia investointeja tai osaamista vaativa taloudellinen toiminta käytännössä tyrehtyy. Resurssien myynti tapahtuu laittomasti. Turvallisuusneuvosto vahvistaa tämän tapahtuneen myös Syyriassa, mutta YK ei pysty itsenäisesti todentamaan yksittäisiä reittejä. Samassa raportissa myös huomautetaan, että suurempi resurssien tuotanto vaatisi tietotaitoa ja investointeja, joita ISIS ei pysty tarjoamaan. (UNSC 2016, 5–6.)

Turvallisuusneuvoston raporttien perusteella on kuitenkin vaikea sanoa suoraan, kuinka hyvin ISIS:n polttoainekauppa sopii yhteen asetetun uusien sotien koodin kanssa. On totta, että ISIS toimii rikollisjärjestön kaltaisesti ja salakuljettaa itse osan öljystä rikollisille markkinoille, mutta Islamilaisen valtion pyrkimys käyttäytyä kuin oikea valtio näkyy myös siinä, että iso osa järjestön “öljyrahasta” tulee esimerkiksi yksityisten öljyä kuljettavien rekkujen verotuksesta (UNSC 2016, 6). Kaldor ei ole täysin aukottomasti määritellyt sitä, onko valtion tavoin resursseja tuottava aseellinen ryhmä, joka pyrkii esiintymään valtiona, siirtynyt uusien sotien taloudesta perinteisten sotien talouteen.

Vuoteen 2019 mennessä ISIS menetti mahdollisuuden tuottaa itse öljyä ja se joutui etsimään muita keinoja hyötyä myös tästä talouden osa-alueesta. Järjestö tyytyi kaappaamaan ja kiristämään muiden tuottamia öljykuljetuksia (UNSC 2019a, 3). Tällöin ISIS on siirtynyt tukevammin uusien sotien talouteen.

Jo aiemmin tutkielmassa sivuttiin suojeltujen kohteiden ja tässä tapauksessa tarkemmin historiallisten rakennusten ja esineiden roolia uusissa sodissa. Oletuksena oli, että Syyrian sisällissodan osapuolet saattaisivat tuhota historiallisia kohteita ja esineitä niiden identiteettillisen arvon takia. Ihmisoikeusneuvoston komission raporteista ei kuitenkaan noussut tällaista toimintaa esiin. Myöskään turvallisuusneuvosto ei mainitse tällaista toimintaa, mutta se tuo esiin, että iso osa Syyrian historiallisista kohteista on Islamilaisen valtion hallussa ja järjestö myöntää lupia kohteiden ryöstelyyn sekä verottaa ryöstelyä (UNSC 2016, 6–7).

Muita talouden aloja, joihin ISIS raporttien mukaan on investoinut sen valtiollisten alueiden huventuessa, on ollut laillinen liiketoiminta konfliktialueen ulkopuolella sekä kryptovaluutat (UNSC 2019a, 3). Kohteet ovat hieman yllättäviä, mutta globalisoitunut maailma ja talous on mahdollistanut kummankin vaihtoehdon. Globalisaatio on myös vahvana taustatekijänä uusien sotien taustalla, mutta kyseinen toiminta ei täytä uusien sotien koodia.

6.2.2. Muut toimijat

Syyrian hallituksen ja aseellisten kapinallisten taloudellisen toiminnan analyysi perustuu ihmisoikeusneuvoston komission raportteihin, joiden pääasiallisena tehtävänä ei ole kiinnittää huomioita taloudellisiin asioihin. Tämän takia aineisto ei ole täydellinen, mutta se on ainoa YK:n alaisen järjestön tuottama dokumentti, joka käsittelee aihetta edes sivuten.

Aiemmin tutkielmassa tuli ilmi, että ihmisten vangitseminen tai kiinniottaminen on yleistä toimintaa sekä hallituksen että kapinallisten puolella. Hallituksen joukkojen keskuudessa on yleinen toimintaperiaate, että ihmisiä vangitaan ja vankien perheiden pitää maksaa lahjuksia tämän vapauttamiseksi. Vangitsemisia tehdään usein tarkoituksellisesti pelkästään lahjusten takia. Kapinallisten parissa kaappauksia ja ihmisten ottamista panttivangeiksi tehdään samasta syystä. (UNHRC 2013a, 13–14.) Komissio ei sano suoraan käytetäänkö lunnaita suoraan jonkun aseellisen toimijan rahoituksena vai onko se yksityisten ihmisten rikollista ja omaa taloudellista etua ajavaa toimintaa. Uusissa sodissa kaappaukset ja lunnaat ovat tapa rahoittaa tietyn organisoidun ryhmän toimintaa, mikä erottaa sen yksityisten henkilöiden rikollisesta toiminnasta.

Myöhemmin komissio tarkentaa kaappaustilanteen kehittyneen kapinallisten puolella siten, että lisääntyneillä kaappausten määrillä Idlibissä vaikuttaa olevan selvästi korreloiva suhde siihen, että kansainvälisten lahjoittajien antaman tuen määrä on laskenut. Pyydettävien summien määrä nousi jopa 150 000 dollariin. Raportin mukaan kapinallisryhmät käyttävät kaappauksia ja lunnaita taloudellisen hyödyn vuoksi. Toiminta on myös laajamittaista ja merkittävän samanlaista myös muilla alueilla, kuten Afrinissa. (UNHRC 2019a, 11 & 13.) Tämä antaa kapinallisista kuvan, joka sopii hyvin uusien sotien koodien kanssa. Kapinallisten toiminta myös eroaa Syyrian hallituksesta. Vaikka Syyrian armeijan komentajat eivät ainakaan sodan alkuvaiheessa puuttuneet mitenkään ryöstelyyn (UNHRC 2012b, 21), aineisto ei viittaa siihen, että toiminnalla olisi tarkoitus rahoittaa Syyrian hallintoa.

Toinen aineistosta esiin nouseva teema on ulkomaalaisten sponsoreiden ja tukijoiden rahallinen tuki. Kapinallisten osalta komissio sanoo suoraan, että yksityiset lahjoittajat ja välikädet ovat olleet avainasemassa tiettyjen aseryhmien ja liittoumien tukemisessa sosiaalisen median kautta tehtyjen rahankeräyksiä kautta (UNHRC 2014a, 5). Aiemmin komissio oli tuonut ilmi, että varsinkin islamistiryhmillä on omat ulkomaiset tukijansa (UNHRC 2013a, 40). Aiemmin määrittelin Bymaniin ym. (2003) tukeutuen, että tutkielman kannalta tärkeimmät ulkomaalaisten epävirallisten toimijoiden tuen muodot ovat raha ja aseistus sekä poliittinen ja yhteiskunnallinen tuki. Aiemmissa luvuissa tuotiin esiin poliittinen tuki ja nyt rahallinen tuki. Kaldorin teoriassa diasporayhteisöillä on myös erityisen tärkeä rooli tuen antajana, mutta komission raportit eivät tuo esiin tällaista tekijää.

Syyrian uskonnollisten vähemmistöjen perustamilla kansankomiteoilla on komission mukaan myös mahdollisesti ulkomaisia sponsoreita naapurimaissa (UNHRC 2013a, 39). Toisaalta Syyrian valtion virkamiehet sekä turvallisuuskoneistoon linkittyneet liikemiehet ovat rahoittaneet, aseistaneet sekä epävirallisesti organisoineet yksityisiä aseellisia ryhmiä, kuten Shabbihaa, Syyrian sisällä (UNHRC 2012a, 17). Hallitusta tukevat ryhmät olisivat näin mahdollisesti saaneet uusien sotien koodin mukaista yksityistä tukea ulkomailta, mutta tämä ei luultavasti ole ollut yhtä tärkeässä osassa kuin kapinallisten tapauksessa, koska hallitusta tukevilla ryhmillä on myös kotimaisia tukijoita ja näiden ryhmien ulkomainen tuki mainitaan aineistossa vain kerran.

Aineistosta kerätyt relevantit kohdat antavat kuvan, että Syyrian sisällissodasta voidaan löytää uusien sotien sekä perinteisten sotien piirteitä. Uusien sotien toiminta saattaa kuvata joitain toimijoita paremmin kuin toisia. Aineiston koon takia on kuitenkin mahdotonta piirtää koko kuvaa. Syyrian valtio ei ole esimerkiksi romahtanut sodan aikana, joten voidaan olettaa, että perinteiset talouden mekanismit toimivat hallituksen alueella ainakin osittain, mutta tämä jää käsitellyn aineiston ulkopuolelle, eikä tutkielma voi näin ottaa siihen tarkemmin kantaa.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Syyrian sisällissota on 2000-luvun verisimpien konfliktien joukossa ja tutkielmaa varten läpikäyty aineisto vahvistaa tätä käsitystä. Valittu aineisto myös onnistuneesti vastaa annettuihin

tutkimuskysymyksiin. Kaikkien käsiteltyjen osapuolten, eli Syyrian hallituksen, kapinallisten ja Islamilaisen valtio, toiminnasta voidaan löytää paljon uusia sotia vastaavia piirteitä. Löydetty yhtäläisyydet kuitenkin jakautuvat osapuolten välillä epätasaisesti siten, että Islamilainen valtion ja kapinallisryhmien sodankäynti, motiivit ja muu toiminta vastaa enemmän uusia sotia. Hallituksella ja sitä kannattavilla ryhmillä toiminta ja motiivit perustuvat enemmän perinteisempään vastavallankumoukselliseen sodankäyntiin, jossa tavoite on vallankumouksellisen toimintaympäristön tuhoaminen. Aineistosta myös käy ilmi, että YK:n alaiset järjestöt kiinnittävät raportoinnissaan huomiota uusille sodille ominaisiin väkivallan ja sodankäynnin muotoihin, vaikka YK:lla ei ole mitään teoriaa, minkä läpi se tekee havaintojaan.

Tietyissä tilanteissa rajan vetäminen siihen, onko jokin toiminta uusien sotien mukaista vai ei, oli hankalaa ja jopa keinotekoisesti tuntuista. Raja esimerkiksi perinteisen vastavallankumouksellisen sodankäynnin ja uusien sotien välillä voi olla häilyvä, kun puhutaan väestönsiirroista. Määrittelyssä täytyy pohtia teon motiivia, eli onko se ideologinen ja pyrkii tukahduttamaan ideologisen vastustajan vallankumouksellisen liekin vai onko motiivi identiteetillinen, jolloin tietty alue halutaan puhdistaa etnisesti tai uskonnollisesti homogeenisen ja sitä kautta poliittisesti yhtenäisen alueen luomiseksi. Tämän takia kapinallisten suorittama kurdien pakkosiirto oli uusien sotien mukainen ja hallituksen sovinnontekosopimukset eivät olleet. Sama logiikka pätee moneen muuhun hallitukseen brutaaliin siviileihin kohdistettuun strategiaan.

On vaikea antaa tyhjentävää vastausta, mutta käsitellyn aineiston ja tehtyjen havaintojen perusteella vaikuttaa siltä, että Syyrian kapinalliset ja Islamilainen valtio toimivat uusien sotien mukaisesti. Kapinalliset ovat laaja ryhmä, mutta näiden sodankäynti, identiteettipolitiikka ja rahoitusmenetelmät muistuttavat pitkälti uusia sotia erityisesti islamistiryhmien noustua valtaan. Islamilainen valtio on siitä erityinen, että aineiston perusteella ryhmän ollessa voimakkaimmillaan se pyrki tarkoituksellisesti toimimaan oikean valtion tavoin talouden alalla, mutta ryhmän heikentyessä myös sen rahoituskeinot alkoivat muistuttaa sen sodankäynnin tavoin enemmän uusia sotia. Hallituksen joukkojen toiminta on brutaalia ja siinä jonkin verran uusia sotia vastaavia piirteitä, mutta nämä ovat enemmän yksittäistapauksia ja sodankäynnin motivaatio on identiteetin sijaan ideologista.

Kapinallisryhmien radikalisoitumisella oli merkittävä rooli sodan luonteen muuttumisessa. On vaikea sanoa, kuinka paljon eri taustatekijät ovat vaikuttaneet tähän muutokseen. Raportit eivät ota kantaa siihen, onko esimerkiksi hallituksen joukkojen tekemillä väkivallanteoilla ollut tärkeämpi rooli kapinallisryhmien radikalisoitumisessa kuin ulkopuolisella tuella tai pinnan alle jääneillä historiallisilla epäkohdilla. Kaldor kirjoittaa, että vasta tämänkaltaisten tekijöiden yhdistelmä luo

tilanteen, jossa tavallinen väestö on avoin eksklusiivista identiteettiä ajavien ryhmien ideoille. Eri ryhmien toimijat voivat jopa tahattomasti tai tahallisesti tehdä yhteistyötä hajottaakseen inklusiivisen ja pluralistisen yhteiskunnan, jotta kenelläkään ei ole enää mahdollisuutta kulkea keskitietä. (Kaldor 1999, 61–63.) Tätä ajatusta tukee komission huomio konfliktin alusta, jolloin sekä vähemmistöjen kokemia pelkoja on käytetty hyväksi tuen nostattamiseksi että lahkolaiseen ajatteluun perustuvia uskollisuuksia on pyritty käyttämään hyväksi hallitusta vastustavien joukkojen puolella. Monet syyrialaiset uskonnolliset johtajat ja muut vaikuttajat pyrkivät vastustamaan tällaista ajattelua. (UNHRC 2012a, 9.) Myöhemmin kuitenkin huomataan, että inklusiivinen ajattelu jäi nopeasti sodan jalkoihin. Syyrian vähemmistöt, kuten kristityt ja alaviitit, perustivat omia asunalueitaan suojellakseen hallitusta tukevia kansankomiteoita ja ulkomaalaisten sponsoreiden mukaantulo radikalisoi entisestään kapinallisia sponsoreiden suosissa salafistijärjestöjä (UNHRC 2013a, 8 & 39). Ensimmäisen raportin jälkeen komissio ei mainitse kansalaisyhteiskunnan yrityksistä vähentää lahkolaisia jännitteitä.

Talouden ja rahoituksen suhteen johtopäätökset mukailevat aiempaa päätelmää. Tämän koodin osalta merkittävämpään rooliin nousi kuitenkin ihmisoikeusneuvoston ja turvallisuusneuvoston raporttien uusista sodista eroava painotus. Ne eivät siis käsitelleet uusille sodille ominaisia piirteitä merkittävästi.

Suuressa kuvassa ryöstely, kaappaukset ja resurssien tuottaminen nousevat aineiston perusteella ulkopuolista tukea useammin esiin sodan osapuolten rahoituskeinona. Kaldor on asettanut suhteellisen suuren painoarvon yksityiselle ulkopuoliselle tuelle, mutta aineisto ei samalla tavalla painota tätä. Osasyö on luultavasti myös aineiston temaattisessa painotuksessa ja raportoinnin kohteessa.

On sanottava, että aineistoksi valitut raportit osittain rajoittivat sitä, millainen tulos tutkimukselle on mahdollista saada. Toisaalta tämä oli myös tutkielman tarkoitus, koska halusin selvittää erityisesti YK:n näkökulman. Tulevaisuutta ajatellen tutkimusasetelmaa voidaan kehittää siten, että mukaan otetaan muiden järjestöjen, kuten kansalaisjärjestöjen, tuottamia raportteja ja kuvauksia. Näistä voidaan joko tehdä samanlainen tätä tutkielmaa mukaileva sisällönanalyysi tai tehdä vertailevaa analyysia usean eri aineistotyyppin välillä. Eri järjestöjä vertailevaan tutkielmaan voi sopia tutkimusmetodiksi paremmin diskurssianalyysi.

LÄHTEET

PRIMÄÄRIAINIETO

UNHRC (2012a). *2nd report of the Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*. A/HRC/19/69.

UNHRC (2012b). *3rd report of the Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*. A/HRC/21/50.

UNHRC (2013a). *4th report of the Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*. A/HRC/22/59.

UNHRC (2013b). *5th report of the Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*. A/HRC/23/58.

UNHRC (2013c). *6th report of the Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*. A/HRC/24/46.

UNHRC (2014). *7th report of the Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*. A/HRC/25/65.

UNHRC (2017a). *13th report of the Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*. A/HRC/34/64

UNHRC (2017b). *14th report of the Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*. A/HRC/36/55.

UNHRC (2019a). *17th report of the Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*. A/HRC/40/70.

UNHRC (2019b). *18th report of the Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*. A/HRC/42/51.

UNHRC (2022). *Civilian Deaths in the Syrian Arab Republic*. Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights. A/HRC/50/68.

UNSC (2016). *Report of the Secretary-General on the threat posed by ISIL (Da'esh)*. S/2016/92.

UNSC (2017a). *Fourth report of the Secretary-General on the threat posed by ISIL (Da'esh)*. S/2017/97.

UNSC (2017b). *Fifth report of the Secretary-General on the threat posed by ISIL (Da'esh)*. S/2017/467.

UNSC (2019a). *Eighth report of the Secretary-General on the threat posed by ISIL (Da'esh)*. S/2019/103.

UNSC (2019b). *Ninth report of the Secretary-General on the threat posed by ISIL (Da'esh)*. S/2019/612.

INTERNET-AINEISTO

BBC (2015). *What is 'Islamic State'?*. Saatavissa <<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29052144>>, luettu 15.1.2023.

CFI (2022). *Hawala*. Saatavissa <<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/wealth-management/hawala/>>, luettu 13.1.2023

Charbonneau, Louis & Dominic Evans (2012). *Syria in civil war, U.N. official says*. Saatavissa <<https://www.reuters.com/article/us-syria-idUSBRE85B0DZ20120612>>, luettu 3.12.2022.

OCHA (2022). "2022 Humanitarian Needs Overview: Syrian Arab Republic". Saatavissa <https://www.unicef.org/mena/media/15726/file/hno_2022_final_version_210222.pdf.pdf>, luettu 30.11.2022.

Lund, Aron (2016). *A Turning Point in Aleppo*. Saatavissa <<https://carnegie-mec.org/diwan/66314>>, luettu 3.12.2022.

UNHCR (2022). *Syrian Regional Refugee Response*. Saatavissa <<https://data.unhcr.org/en/situations/syria>>, luettu 30.11.2022.

Sherlock, Ruth (2015). *In Syria's war, Alawites pay heavy price for loyalty to Bashar al-Assad*. Saatavissa <<https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/syria/11518232/In-Syrias-war-Alawites-pay-heavy-price-for-loyalty-to-Bashar-al-Assad.html>>, luettu 12.1.2023.

SOHR (2022). *Syrian Revolution 11 years on, SOHR documents by names nearly 161,000 civilian deaths, including 40,500 children and women*. Saatavissa <<https://www.syriahr.com/en/243125/>>, luettu 28.11.2022.

TUTKIMUSKIRJALLISUUS

Bahmani, Airin & Bruno Jäntti (2018). *Syyrian sota: Demokratiatoiveet diktatuurin ja islamismin ristitulella*. Euroopan Unioni: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Byman, Daniel, Peter Chalk, Bruce Hoffman, William Rosenau, David & Brannan (2003). *Trends in Outside Support for Insurgent Movements*. Santa Monica, CA: Rand Corporation.

El-Sherif, Shady (2022). *Assessing New Wars Theory in The Post-Arab Spring Era: The Libyan and Yemeni Wars (2011-2020)*. Master's Thesis, the American University in Cairo. Kairo: AUC Knowledge Fountain.

Guerra, Joseph M. (2012). "An Introduction to Clausewitzian Strategic Theory: General Theory, Strategy, and their Relevance for Today", *Infinity Journal* 2 (3): 30–34.

- Hermann, Margaret (2008). "Content Analysis", Teoksessa Klotz, Audie ja Deepa Prakash (toim.), *Qualitative Methods in International Relations*, 151–167. Lontoo, Palgrave Macmillan.
- Hsieh, Hsiu-Fang & Sarah Shannon (2005). "The three approaches to qualitative content analysis". *Qualitative Health Research* 15(9): 1277–1288.
- Kaldor, Mary (1999). *Uudet ja vanhat sodat: Järjestynyt väkivalta globalisaation aikakaudella*. Redwood City: Stanford University Press.
- Kaldor, Mary (2005). "Elaborating the 'New War' Thesis", Teoksessa Duyvesteyn, Duyvesteyn ja Jan Angstrom (toim.), *Re-thinking the Nature of War*, 210–225. New York: Frank Cass.
- Kaldor, Mary (2013). "In Defence of New Wars". *Stability* 2 (1): 1–16.
- Kibiswa, Naupess (2015). *Ethnonationalism and conflict resolution: The armed group Bany2 in the Democratic Republic of the Congo (DRC)*. Geneve: Globethics Publication.
- Kibiswa, Naupess (2019). "Directed Qualitative Content Analysis (DQICA): A Tool for Conflict Analysis", *The Qualitative Report* 24 (8): 2059–2078.
- Korpiola, Lilly & Sanna Raita-aho (2017). *Arabikevään jälkeen: Arjen ja apokalyysin välillä*. Euroopan Unioni: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Malantowicz, Artur (2013). "Civil War in Syria and the 'New Wars' Debate", *Amsterdam Law Forum* 5 (3): 52–60.
- Melander, Erik, Magnus Öberg & Jonathan Hall (2009). "Are 'New Wars' More Atrocious? Battle Severity, Civilians Killed and Forced Migration Before and After the End of the Cold War". *European journal of international relations* 15 (3): 505–536.
- Mukherjee, Kunal (2013). "'New Wars' in Contemporary South Asia?", *Peace Review: A Journal of Social Justice* 25 (1): 89–96.
- Pashakhanlou, Arash Heydarian (2017). "Fully integrated content analysis in International Relations", *International Relations* 31 (4): 447–465.
- Schuurman, Bart (2010). "Clausewitz and the 'New Wars Scholars'", *Parameters: Journal of the US Army College* 40 (1): 90–100.
- Slettebak, Rune (2015). "Globalization and Insurgent Financing" Teoksessa Tor, Jakobsen (toim.), *War: An Introduction to Theories and Research on Collective Violence*, 167–179. New York: Nova Science Publishers.
- Smith, Hugh (2021). "Clausewitz's Definition of War and its Limits". Teoksessa Owen, William F. (toim.), *The Continuing Relevance of Clausewitz*, 9–14. Tel Aviv: Military Strategy Magazine.
- Weber, Robert Philip (1990). *Basic Content Analysis*. Newbury Park: Sage Publications, Inc.